

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Azərbaycanda
falçılıq
qanunla
qadağan
edilir
yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 4 noyabr 2015-ci il Çərşənbə № 245 (6273) Qiyməti 40 qəpik

Gündəm

ATƏT, Avropa Parlamenti və ABŞ-dan seçkilərə ilkin rəylər gəldi

Prezident Administrasiyası, XİN, YAP sərt reaksiya verdi; müxalifət daha geniş və kəskin rəylərin gözləndiyini bəyan etdi

yazısı səh.6-da

Seçkidə iştirak etməyən 1 milyon 600 min seçici haradadır?

yazısı səh.7-də

Putinin varis planı - yeni ad

yazısı səh.10-da

İqtidar-müxalifət dialoqu: davam, yoxsa...

yazısı səh.7-də

Rusiyalı müşahidəçilərin Şəhidlər Xiyabanına gətməməsi etiraz doğurdu

yazısı səh.10-da

Vərəmin qorxulu statistikasi: xəstəliyin artma səbəbləri nədir?

yazısı səh.15-də

Şamaxıda etiraz aksiyasında həbs edilənlər azadlığa buraxılıb

yazısı səh.7-də

Problemlə kreditlər 7 faizi ötdü - banklar çıxılmaz durumda

yazısı səh.12-də

"KİV haqqında" Qanun redaktorları iki cəbhəyə böldü

yazısı səh.3-də

"Qadınlar üçün axırını vaqon" söhbəti aranı qatdı

yazısı səh.13-də

Yeni parlamentin siyasi yönü barədə mübahisələr başladı

yazısı səh.10-da

Bakıda evdən 100 min dollarlıq qızıl oğurlandı

yazısı səh.14-də

Deputatın "Belçika müəmması"

yazısı səh.3-də

Eldar Mahmudovun yerinə təyinat oldu

MİLLİ TƏHLÜKƏSİZLİK NAZİRİNİN ADI BİLİNDİ

Prezident Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasının sədri postuna general-leytenant Mədət Quliyevi təyin etməklə yeni nazirin kim olacağı ilə bağlı suala böyük ölçüdə aydınlıq gətirdi; adı nazir postuna hallanan Əli Nağıyevlə Məhərrəm Əliyevə niyə şans verilməməsinin səbəbləri...

İlham Əliyevin kritik Gürcüstan səfəri başlayır

Azərbaycan prezidentinin ziyarəti bir neçə mühüm suala aydınlıq gətirməlidir; Tiflis ikitərəfli əlaqələrdə "qırmızı xətt"i keçərsə, Bakıdan sanksiya xəbərdarlığı da ala bilər

Bahar Muradova:
"Nə Rusiya, nə də Avropa marağı bizim üçün əhəmiyyətli deyil"
yazısı səh.4-də

Atilla Kaya:
"AKP Türkiyədə sabitliyi pozaraq vətəndaşdan səs aldı"
yazısı səh.9-da

Eldar Mahmudovun atası kimdir?
Əhməd Mahmudov
yazısı səh.5-də

Yazarımız Tofiq Yaqubluya Azadlıq!

Prezident İlham Əliyev "Kütləvi informasiya vasitələri haqqında" Qanuna dəyişiklik edilməsi barədə qanunu təsdiqləyib. Qanunun 44-cü maddəsinə aşağıdakı məzmununda üçüncü hissə əlavə edilib: "Kütləvi informasiya vasitələrində cinayət işləri üzrə ibtidai araşdırmanın mahiyyəti və nəticələri barədə həqiqətə uyğun olmayan və ya təhrif edilmiş məlumatlar verildikdə ibtidai araşdırmaya prosessual rəhbərliyi həyata keçirən və ya ibtidai araşdırmanı aparən orqan məlumatın təkzib olunması və ya düzəliş verilməsi tələbi ilə müraciət etmək hüququna malikdir".

"KİV haqqında" qanun redaktorları

iki cəbhəyə böldü

Məlumdur ki, media son illər ölkədə baş verən səs-küylü həbslər, cinayət işləri ilə bağlı silsilə xəbərlər, məxfi informasiyalarla işləyir. Çox vaxt mediaya açıqlanmayan, amma jurnalistlərin bu və ya digər formada əldə etdiyi istintaq materialları, sirləri isə tirajlanır. Məhkəmə başlanan vaxt isə medianın zamanında yazdığı informasiyaların böyük əksəriyyəti şahid ifadələri, sübutların tədqiqatı zamanı özünü doğruldur.

İndi isə media yenə də səs-küylü cinayət işlərinin, həbslərin "tam ortasındadır". Cəmiyyəti ən çox maraqlandıran hadisələr bu həbslərin pərdəxəsi, cinayət işləri ilə bağlı detallardır. "KİV haqqında" Qanuna edilən son dəyişiklik isə medianı çətin dilemma qarşısında qoyub: yazmalı, ya gözlənilən təkzib tələbini nəzərə alıb, bildiklərimizi arxivə yollamalı?

"Turan" İnformasiya Agentliyinin direktoru Mehman Əliyev hesab edir ki, hakimiyyət istintaq işləri ilə bağlı mediada daha az məlumatın, yazının yayılmasında maraqlıdır: "Qanuna edilən bu düzəliş məhdudlaşdırma xarakteri daşıyır. Bu ondan xəbər verir ki, hakimiyyət daxilində, hakimiyyət ətrafında olan işlər, ilin əvvəlindən biznes adamlarının həbsinin davamı olacaq. Daxili məsələlərin çözülməsi davam edəcək. Hökumət bunun ictimailəşməsində maraqlı deyil. İstəmirilər ki, media bu məsələyə qarışsın. Fikir verin, iş adamları tutulur. Amma aydın deyil ki, cinayət işi açıqlı,

Mehman Əliyev:
"Məqsəd özünüsenzuranı gücləndirməkdir"

Nurşən Quliyev:
"Hər eşitdiyini dəqiqləşdirmədən yayan KİV bundan daha çox narahat olmalıdır"

dırma xarakteri daşıyır. Bu ondan xəbər verir ki, hakimiyyət daxilində, hakimiyyət ətrafında olan işlər, ilin əvvəlindən biznes adamlarının həbsinin davamı olacaq. Daxili məsələlərin çözülməsi davam edəcək. Hökumət bunun ictimailəşməsində maraqlı deyil. İstəmirilər ki, media bu məsələyə qarışsın. Fikir verin, iş adamları tutulur. Amma aydın deyil ki, cinayət işi açıqlı,

iləşdirmək, ictimai rəyi istədiyi kimi yönləndirmək istəyir. Müsahibimiz hesab edir ki, qanuna edilən son dəyişiklik medianın gözünü qorxudacaq: "Təbii ki, ehtiyat edəcək, özünüsenzuranı gücləndirəcək. Qərar da buna hesablanır. Əslində bütün məhdudlaşdırıcı addımlar ona hesablanır ki, media hakimiyyətin istədiyi formada fəaliyyət göstərsin. Medi-

Sevinc TELMANQIZI

anın nəzarətçi institut kimi funksiyasını əlindən alırlar. Bu siyasət davamlı gedir. İstintaq məsələ böyüyür. Hərəkətlər də qeyri-qanuni xarakter daşıyır. Medianın fəallığında maraqlı deyillər. Hökumət medianın hansı informasiyanı yaymağında maraqlıdırsa, onu yayacaq. Amma medianın araşdırması, üzə çıxarmasında maraqlı olmadıqları xəbərləri yaymayacaqlar".

M.Əliyev bildirdi ki, hakimiyyət mediada bu proseslərə tam nəzarəti ələ keçirmək, hadisələri istədiyi kimi ictimaiyyətin nəzarətçi institut kimi funksiyasını əlindən alırlar. Bu siyasət davamlı gedir. İstintaq məsələləri ilə bağlı yayılanlar hakimiyyətdaxili hesablaşmanın nəticələridir. Bir var rəsmi, bir var qeyri-rəsmi informasiyalar. Kim kimə "atıb", nə verib... Hakimiyyət isə bunun yayılmasında maraqlı deyil".

APA-nın redaktoru Nurşən Quliyev isə hesab edir ki, "KİV haqqında" Qanuna son dəyişiklik APA-nın fəaliyyətinə o qədər də təsir etməyəcək: "O baxımdan ki, APA onsuz da dəqiq olmayan xəbərlər yaymamağa çalışır, bu prinsipi əsas götürür. Bu prinsip təkəcə kriminal, məhkəmə deyil, bütün sahələrə aiddir. Fikrimcə, hər eşitdiyini dəqiqləşdirmədən yayan, bunun məsuliyyətini dərk etməyən KİV bundan daha çox narahat olmalıdır. Xəbərin rəsmi təqsildən yayınması başqa, yalan xəbər yayılması isə fərqli məsələlərdir. Mətbuat orqanının xəbərin dəqiqliyinə şübhəsi yoxdursa və bunu təsdiq edən sübut və dəlilləri varsa, məlumatın yayılmasında problem görmürəm".

N.Quliyev hesab edir ki, hətta bu məsələni məhkəmə müstəvisinə də daşımaq olar. Belə ki, yalan məlumat yayan mətbuat orqanı isə məsuliyyətini dərk etsə, bu, bütün tərəflər üçün yararlı olar: "Əgər KİV son dəyişiklikdə də nəzərdə tutulduğu kimi, cinayət işləri üzrə ibtidai araşdırmanın mahiyyəti və nəticələri barədə həqiqətə uyğun olmayan və ya təhrif edilmiş məlumatlar yayırsa, eləcə də başqa mövzularda əsassız, həqiqətə dayanmayan məlumat yaymaqla məşğuldursa, təbii ki, aidiyyəti orqanların və qarşı tərəfin də qanunları və öz hüquqları qorumaq və tələb etmək haqqı doğur. Odur ki, bəri başdan həqiqəti yazsaq, yayaq ki, sonra bu çətin vəziyyətə düşməyək".

Sevinc TELMANQIZI

"Bu sərəncamın imzalanmasının səbəbkarı mənəm"

Noyabrın 2-də prezident İlham Əliyev "Diplomatik xidmət haqqında" Qanuna dəyişikliklər edilməsi barədə sərəncam imzaladı. Dəyişikliyin mahiyyəti ondan ibarətdir ki, Azərbaycan diplomatlarının yol verdikləri nöqsanlarla bağlı cəzaların əhatə dairəsi genişləndirilir, diplomatların məsuliyyət hissi artırılır. Bundan sonra xidməti vəzifələrinin kobud şəkildə pozulmasına və ya diplomatik xidmətlə bir araya sığmayan hərəkətlərə görə diplomatik əməkdaşların rütbələri aşağı salına və ya onlar öz rütbələrindən məhrum edilə bilər.

Arif Məmmədov

Məlum məsələdir ki, bu qərar sabiq diplomat Arif Məmmədovla bağlı qalmağın yaşanmasından sonra qəbul edildi. A.Məmmədovla yanaşı bir neçə diplomatın da mərkəzi rəhbərliyə qarşı qiyamı və bu məsələ ətrafında yaranan böyük qalmaqal belə bir sərəncamın hazırlanmasına səbəb oldu.

A.Məmmədov da sərəncamın onunla bağlı yaranan qalmaqaldan sonra imzalandığını deyir.

Musavat.com-a açıqlama verən keçmiş səfirin sözlərinə görə, o, belə bir sərəncamın hazırlanmasından əvvəlcədən xəbərdar imiş: "Bu sərəncamın imzalanmasının başlıca səbəbkarı mənəm və digər diplomatları qorxutmaq üçün imzalanıb. Belə bir qərarın hazırlanması barədə məlumatlı idim və hazır idim".

A.Məmmədov artıq siyasətçi olduğunu və öz xalqına xidmət etdiyini bildirdi: "Əvvəllər qeyd etdiyim kimi, mən artıq siyasətçiyəm və artıq hakimiyyətin yox, Azərbaycan xalqının səfiriyəm. Öz xalqına xidmət etməkdən yüksək nə vəzifə ola bilər?".

Xatırladaq ki, bu ilin may ayında paytaxtdakı yaşayış binalarından birində baş vermiş güclü yanğın nəticəsində 15 nəfər dünyasını dəyişdi. Səbəb binanın fasadının tezalısan üzlüklərlə yenilənməsi idi.

O zamanı səfir Arif Məmmədov yanğından sonra facebook-da yazdığı statusdan sonra 20 il çalışdığı diplomatik xidmətdən uzaqlaşdırıldı. O, 2000-ci ildən 2006-cı ilə qədər Avropa İttifaqında, 2007-ci ildən 2012-ci ilədək isə Avropa Şurasında Azərbaycanın səfiri olub. Bundan sonra isə İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Avropa Birliyindəki səfiri vəzifəsinə təyin olunub.

İlkin Muradov

Zakir Həsənov Qazaxıstana getdi

Noyabrın 3-də Azərbaycan Respublikasının müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənovun başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti Qazaxıstan Respublikasının müdafiə naziri İmanqali Tasmaqambetovun dəvəti ilə Qazaxıstana rəsmi səfərə gəlib.

Zakir Həsənov

Virtualaz.org Müdafiə Nazirliyinin saytına istinadən bildirir ki, səfər çərçivəsində general-polkovnik Z.Həsənovun Qazaxıstanın Müdafiə Nazirliyində görüşləri, hərbi təhsil müəssisələri və hərbi hissələrə ziyarətləri nəzərdə tutulub.

Görüşlər zamanı iki ölkə arasında hərbi, hərbi təhsil, hərbi-texniki sahələrdə əməkdaşlığın hazırkı vəziyyəti və perspektiv istiqamətlərinin nəzərdən keçirilməsi, müdafiə və təhlükəsizlik məsələlərinə dair fikir mübadiləsinin aparılması planlaşdırılır.

Səfər noyabrın 5-dək davam edəcək.

Məhkəmə Müsavat Partiyasının MSK-ya qarşı şikayətini təmin etmədi

Bakı Apelyasiya Məhkəməsi Müsavat Partiyasının Mərkəzi Seçki Komissiyasına (MSK) qarşı şikayətini təmin etməyib. Partiyanın mətbuat xidmətindən "Report" a verilən məlumata görə, şikayətə hakim Səriyyə Seyidovanın sədrliyi ilə baxılıb.

Məlumatı görə, Müsavat Partiyası məhkəmə qərarından Ali Məhkəməyə kassasiya şikayəti verəcək: "Müsbət cavab almayacağıımız təqdirdə, bu hüququn pozulması ilə bağlı İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinə müraciət edəcəyik".

Xatırladaq ki, Müsavat Partiyası MSK-nın oktyabrın 29-da qəbul etdiyi qərardan (Müsavat Partiyası namizədlərinin adlarının seçki bülletenlərindən çıxarılması ilə bağlı) şikayət edib. Şikayətdə Avropa İnsan Hüquqları və Əsas Azadlıqları Konvensiyasının 1 sayılı Protokolunun 3-cü bəndinin (azad seçki hüququ) pozulmasının tanınması ilə bağlı iddia qaldırılıb.

Deputatın "Belçika müəmması"

Müzəffər Baxış: "Milli Məclis onun deputatlıq səlahiyyətinə xitam verməlidir"

Noyabrın 1-də keçirilən parlament seçkilərində 57 saylı Kürdəmir seçki dairəsindən Belçika Krallığında yaşayan azərbaycanlı Müslüm Məmmədov deputat seçilib. O, 14387 səs yığaraq qalib gəlib. M.Məmmədov anket məlumatında Belçika Krallığının Brüssel şəhərində yaşadığını göstərib.

Bitərəf deputat Brüsseldə Azərbaycan Kommunikasiya Ofisinin rəhbəridir. 2009-cu ildə fəaliyyətə başlamış bu ofis Belçikada lobi xidmətinin təşkili ilə məşğuldur.

M.Məmmədovun Milli Məclisin üzvü seçilməsi suallar yaradıb. İndiyə qədər xarici ölkə vətəndaşının Azərbaycanda deputat seçilməsi hallarına rast gəlinməyib. Maraqlıdır, qanunvericiliyimizdə belə hallarla bağlı hər hansı bir prosedür varmı, yaxud digər ölkənin vətəndaşı Azərbaycan parlamentinə deputat seçilə bilərmi?

Müslüm Məmmədov

Hüquqşünas Müzəffər Baxış qanunvericilikdə xarici ölkə vətəndaşının ölkəmizdə millət vəkili seçilməsinin qadağan olduğunu bildirdi: "Qanunvericiliyimizə görə, başqa ölkənin vətəndaşı Azərbaycan Milli Məclisinə deputat seçilə bilməz. Yalnız Azərbaycan vətəndaşı deputat seçilə bilər. Ola bilsin ki, Müslüm müəlim əvvəllər Belçika vətəndaşı olub, indi Azərbaycan vətəndaşıdır. Əgər o, Belçika vətəndaşıdır,

sa, Dairə Seçki Komissiyası qeyd almazdı. Hətta qanunvericiliyin 89-cu maddəsində göstərilir ki, millət vəkili olan şəxs xarici ölkənin vətəndaşlığını qəbul edərsə, Milli Məclis onun deputatlıq səlahiyyətinə xitam verməlidir. Belə bir məsələnin olacağına inanmıram. Amma bir şeyi də deyim ki, Azərbaycan vətəndaşı ola-ola Belçika vətəndaşlığını gizlədə bilər. Gələcəkdə bu hal üzə çıxsə, deputatlıq səlahiyyətlərinə xitam veriləcək. Bu məsələ dəqiq araşdırılmalıdır. Bir daha bildirirəm ki, yalnız Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları Milli Məclisimizə deputat seçilə bilərlər".

Cavanshir ABBASLI

Müzəffər Baxış

sa, Dairə Seçki Komissiyası qeyd almazdı. Hətta qanunvericiliyin 89-cu maddəsində göstərilir ki, millət vəkili olan şəxs xarici ölkənin vətəndaşlığını qəbul edərsə, Milli Məclis onun deputatlıq səlahiyyətinə xitam verməlidir. Belə bir məsələnin olacağına inanmıram. Amma bir şeyi də deyim ki, Azərbaycan vətəndaşı ola-ola Belçika vətəndaşlığını gizlədə bilər. Gələcəkdə bu hal üzə çıxsə, deputatlıq səlahiyyətlərinə xitam veriləcək. Bu məsələ dəqiq araşdırılmalıdır. Bir daha bildirirəm ki, yalnız Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları Milli Məclisimizə deputat seçilə bilərlər".

Cavanshir ABBASLI

Eldar Mahmudovun yerinə təyinat oldu

17 oktyabrından bəri boş qalan milli təhlükəsizlik naziri postuna kimin təyin ediləcəyi barədə mediada günlərdir ki, müxtəlif şəxslərin adı çəkilir. Media dəhlizlərində və xəbər məkanında ədliyyə naziri Fikrət Məmmədovun, Dövlət Sərhəd Xidməti rəisinin müavini Fərhad Tağızadənin, prezidentin müdafiə məsələləri üzrə köməkçisi Vahid Əliyevin, prezidentin müdafiə məsələləri üzrə köməkçisi xidmətinin müdafiə məsələləri şöbəsinin müdiri, Bakı polisinin keçmiş rəisi, general Məhərrəm Əliyevin, Baş Prokuror yanında Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə İdarəsinin rəis müavini Əli Nağıyevin adları nazir ola biləcək şəxslər sırasında çəkilib. Hətta sabiq baş prokuror, uzun illərdir diplomatik xidmətdə olan Eldar Həsənovun da nazir postuna gətirilə biləcəyi barədə xəbərlər dolur.

Milli təhlükəsizlik

nazirinin adı bilindi

Prezident Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasının sədri postuna general-leytenant Mədət Quliyevi təyin etməklə yeni nazirin kim olacağı ilə bağlı suala böyük ölçüdə aydınlıq gətirdi; adı nazir postuna hallanan Əli Nağıyevlə Məhərrəm Əliyevə niyə şans verilməməsinin səbəbləri...

cib bilən Ə.Nağıyevi qoruması altına aldı, onun yeni yaradılmış Antikorrupsiya İdarəsinə rəis müavinin təyin etməklə ona yönəlmiş "korrupsiya ittihamlarının" qarşısını aldı.

Amma peşəkarlığı şübhə doğurmayan Ə.Nağıyevin yənidən nazir gətirilməsi bir sıra səbəblərdən mümkünsüz görünürdü. Onun ətrafında güclü təşkilatlanma yaratmaq bacarığı var və iqtidarda ciddi dayaqlarını saxlaya bilib. "Təmizləmələrə" baxmayaraq onu MTN-də hələ də istəməyənlər qalır və bu sırada müavin olan və çox güman ki, yaxınlarda birinci müavin postuna da təsdiqlənəcək Hilal Əsədov da var. İqtidar MTN-də toxunmadığı H.Əsədovu ötən həftə MDB xüsusi-xidmət orqanlarının toplanmasına göndərməklə onunla işləməkdə davam edəcəyi mesajını vermiş oldu. Ehtimal etmək olar ki, Ə.Nağıyevin nazir təyinatı MTN-də yeni bir "qaynar nöqtə" yarada bilərdi ki, bu da iqtidarın maraqlarına tam ziddir.

Bakı Şəhər Baş Polis İdarəsinin keçmiş rəisi, sabiq səfir Məhərrəm Əliyevin adının milli təhlükəsizlik naziri postuna hallanması təzə söhbət deyil. Bir neçə il əvvəl - hələ Tacikistanda səfir işləyəndə onun Əli Nağıyevin boşalmış birinci müavin kursüsünü tutacağı deyilirdi. Amma bu təyinat gerçəkləşmədi. Səfir postundan geri çağırıldıqdan bir müddət sonra, 2012-ci ilin noyabr ayının 30-da dövlət başçısı Məhərrəm Əliyevin prezidentin müdafiə məsələləri üzrə köməkçisi xidmətinin Müdafiə məsələləri şöbəsinin

müdiri vəzifəsinə təyin edilməsi haqqında sərəncam imzaladı. Ölkə başçısının başqa bir sərəncamı ilə M.Əliyevə general-leytenant hərbi rütbəsi verdi. Qeyd edək ki, bu şöbə əvvəldən də vardı, lakin onun rəhbəri vəzifəsi vakant idi. Dövlət başçısının təyinatından sonra M.Əliyevin müdafiə naziri ola biləcəyi ilə bağlı xəbərlər yayılmağa başladı. Amma 2013-cü il prezident seçkilərindən sonra işdən çıxarılan Səfər Əbiyevin yerinə Daxili Qoşunların komandanı Zakir Həsənov təyin edildi.

M.Əliyevin Azərbaycan hakimiyyətinin üst düzeyi ilə münasibətləri həmişə yaxşı olub və prezident səviyyəsində onun müdafiə etməsi generalın "minusuna" yazıla bilməz. Elə olsaydı, onu səfir göndərməzdilər, Prezident Administrasiyasında post həvalə etməzdilər. Fəqət M.Əliyev də hakimiyyətdə zəifləmiş kadrlardan sayılır. Onun Bakı Şəhər Baş Polis İdarəsinə rəhbərlik etdiyi dövrdəki mövqeləri etiraf etmək lazımdır ki, ötən illərdə xeyli zəifləyib. Onun diplomatik keçmişini də MTN-ə rəhbərlik etmək üçün bəzi əngəllər yarada bilər. Yeni keçmiş MTN rəhbərini səfir göndərmək olar, amma keçmiş səfərə MTN-i həvalə etmək istənilən hakimiyyət üçün risk yaradır. Söhbət M.Əliyevin personasından deyil, təhlükəsizlik naziri postunun iqtidar üçün necə mühüm olmasından gedir. Mərhum prezident

Heydər Əliyev hakimiyyətə qayıdıandan uzüberi hakimiyyətdə hətta ömürlük məhbusun əfv edilməsi praktikası olsa da, yüksək vəzifə tutmuş bir şəxsin "vurulduqdan" sonra yenidən daha yüksək vəzifəyə təyin edilməsi hallarına rast gəlinməyib. Həm Ə.Nağıyev, həm M.Əliyev hakimiyyətdə "vurulmuş" şəxs sayıla bilməz, onların hazırda tutduğu post da kifayət qədər yüksək vəzifə sayılır. Amma onlara nazir postunun həvalə edilməsi iqtidarın həm də idarəçilik fəlsəfəsinə uyğun deyil.

Mədət Quliyevin nazir postuna təsdiqlənəcəyi barədə "Yeni Müsavat"ın bir neçə

Əhməd Mahmudov

Eldar Mahmudovun atası kimdir?

Sabiq nazirin atasının heykəli uçurulmayıb; Mübariz Mənsimov onun adını gemidən götürəcəkmə?..

Sabiq milli təhlükəsizlik naziri Eldar Mahmudovun vəzifəsindən azad olunmasına baxmayaraq, adı gündəmdən düşmür. Eks-nazir daha çox çevrəsindəki şəxslərlə bağlı gündəmə gəlir.

Oktyabrın 29-dan etibarən E.Mahmudovun atası Əhməd Mahmudovun kimliyi barədə suallar hər kəsi düşündürür. Buna da səbəb həmin gün sabiq nazirin atasının Naxçıvan Muxtar Respublikasının Şərur rayonundakı türk liseyinin önündəki heykəlinin uçurulması ilə bağlı mətbuatda xəbərlərin yayılması olub. Şübhəsiz ki, xatirəsinə abidə ucaldılan, Fəxri Xiyabanda dəfn olunan şəxs sıradan biri sayılmaz.

Sabiq nazirin atasının heykəlinin götürülməsi xəbəri ilə bağlı kiçik bir araşdırma apardıq. Məlum oldu ki, abidə yərindədir, lakin ətrafı göy tentlə bağlanmış. Hazırda heykəl görünməz vəziyyətdədir. Bu hal abidənin gələcək taleyinin qarantlı olduğunu göstərir.

Onu da qeyd edək ki, keçmiş nazirin atasının xatirəsinə tək abidə ucaldılmayıb. Onun adını əbədiləşdirən şəxslərdən biri də "Palmalı" Şirkətlər Qrupunun prezidenti Mübariz Məsimovdur. O, sabiq nazirin atasının adını gemiyə verib. Gəminin açılışı təmtəraqlı olmuşdu.

İş adamının Eldar Mahmudovun atasının adına gəmi verməsi ilə bağlı bəzi iddialar var. Əsas iddialardan biri, Məsimovun sabiq nazirə işinin düşməsi ilə bağlıdır. Qeyd olunur ki, "Palmalı" prezidentinə yaxın bir şəxsin işdən çıxarılması onu bu addımı atmağa vadar edib. Mənsimovun dünya ölkələrinin əlaqə yaratmaq istədiyi Azərbaycanın bir nömrəli kəşfiyyatçısı ilə dost olmaq üçün də belə bir addım atdığı istisna olunmur.

E.Mahmudovla bağlı suallardan biri də, onun atasının xatirəsinə ucaldılan abidələrin, adının verildiyi gəminin aqibətinin necə olacağıdır. Heykəl götürüləcəkmə, yaxud Mənsimov gəmidən sabiq nazirin atasının adını götürəcəkmə? Zaman yəqin ki, bütün sualları cavablandıracaq.

Eks-nazirin atasının kimliyini də araşdırdıq. Mahmudov Əhməd Əkbər oğlu 1923-cü il may ayının 25-də Naxçıvan Muxtar Respublikasının indiki Kəngərli rayonunun Şahtaxtı kəndində anadan olub. 1950-ci ildə indiki Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti uçot-statistika fakültəsini, 1954-cü ildə isə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının İqtisadiyyat bölməsinin aspiranturasını bitirib. 1956-1958-ci illərdə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının İqtisadiyyat İnstitutunda baş elmi işçi, 1958-1964-cü illərdə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının İqtisadiyyat İnstitutu direktorunun müavini, 1964-cü ildən ömrünün sonunadək isə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının İqtisadiyyat İnstitutunun direktoru vəzifələrində çalışıb. 1976-1988-ci illərdə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının İqtisadiyyat İnstitutunda İqtisad elmləri namizədi və doktoru alimlik dərəcəsi üzrə ixtisaslaşdırılmış şüranın sədri, 1981-1985-ci illərdə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının tarix, iqtisadiyyat, fəlsəfə və hüquq bölməsi akademik katibinin müavini vəzifələrində işləyib. AMEA-nın akademiki, iqtisad elmləri doktoru, professor Əhməd Mahmudov 1989-cu il may ayının 8-də Bakı şəhərində vəfat edib. Fəxri Xiyabanda dəfn olunub.

□ Cavanşir ABBASLI

□ "Yeni Müsavat"

Türkyə Ərdoğanına daha bir şans verdi?

Hüseyinbala SƏLİMOV

Türkiyədəki son parlament seçkisinin nəticələri yerli təhlilçilər tərəfindən yetərincə müzakirə edilib çözüldüyündən buna vaxt sərf etməyəcəyik-türkiyəli təhlilçilər bu mövzuda ətraflı şərhlər verdilər...

Həm də bu yazı işi üzü görəndə artıq seçkinin bütün təfərrüatları ətraflı şəkildə, ən kiçik detallarına qədər müzakirə edilib bitəcək. Sadəcə, düşündük ki, təhlilçilər bir sualın üstündən sükutla keçdilər...

O sual da budur ki, nədən türkiyəli seçici hakim partiya belə etimad göstərdi? Bəli, sözsüz ki, türkiyəli seçici müxalifət partiyalarını cəzalandırdı, buna söz yox. Bunu biz də qəbul edirik...

Amma bir məqam da var. Orta statistik seçici vəziyyəti düzgün qiymətləndirdi və öz həyatı, ölkənin taleyi ilə risk etməyi istəmədi...

Seçici Ərdoğanı və onun partiyasına daha bir şans verməyi ölkədəki partiyalararası siyasi didişmələrə rəvac verməkdən üstün tutdu. Müxalifət bir neçə ay bundan əvvəl, koalision hökumətlə bağlı müzakirələr apararkən özünü heç də yaxşı tərəfdən göstərmişdi...

Seçici də qərara aldı ki, məsələn, D.Bağçalının milliyətçi ritorikasını hakim partiyanın özündə tapsın. Və deyim ki, tapdı da. Ümumiyyətlə, götürüldükdə isə müxalifət partiyaları bu bir neçə ayda önəmli bir söz deyə bilmədilər. Təbii ki, seçici də bunu tutdu və cəzalandırdı...

İndi nə demək olar? Bəli, Ərdoğanı geniş mandat verildi. O, indi planlaşdırdıqlarını həyata keçirə biləcək. Düzdür, siyasi təhlilçilər, xüsusən də Türkiyədən kənardakı təhlilçilər Ərdoğanı və onun partiyasına bir qədər kritik yanaşırlar...

Biz də bu iradları qismən qəbul edirik. Amma nə demək olar? Türkiyəli seçici belə istəyir. Əsas da budur. Ərdoğanı mandatı türkiyəli seçici verdi. Bəli, bu kimdəsə qınaq doğura bilər. Amma bu gün orta statistik türkiyəlinin qəbul edə biləcəyi demokratiya var. Bu demokratiya Hollandiyada olduğu səviyyədə deyil. Əslində ola da bilməz, çünki fərqli cəmiyyətlərdir...

Əsas nədir? Odur ki, Türkiyədə demokratik seçki var, demokratik parlament var və parlament qarşısında hesabat verən hökumət var, azad media var... Məgər bunu inkar etmək olarmı? Bəli, ola bilsin, Türkiyədə seksual azlıqların problemləri daha çoxdur. Amma əsas odur ki, Türkiyədə din-iman var, halal-haram var və bu, necə deyərler, inkaredilməz bir faktır...

Sözsüz ki, Türkiyədəki demokratiya orta statistik türkiyəlinin anlayacağı səviyyədədir. Düşünürük ki, bu, da yetərli və kifayətdir. Qoy, o cəmiyyətlər düşünsün ki, onlara hətta öz səslərinə sahib olmaq imkanı da verilmir, onlara hələ də seçki hüququ (bəli, hər şeyi öz adı adlandırmaq lazımdır!) verilmir...

Bununla demokratiyanın universallığı məsələsinə kölgə salmaq istəmirik. Həm də kimsə düşünə bilər ki, cəmiyyətlər fərqlidir və onların anlaya biləcəyi demokratiya da fərqlidir. Hətta deyə bilərlər ki, elə cəmiyyətlər var ki, onlar hələ seçməyi də əməlli-başlı bilməyirlər...

Nə demək olar bu xüsusda? Həmin adamlardan soruşmaq istərdim ki, bəs siz özünüz necə, bu cəmiyyətin arasından çıxmadınızımı? Yoxsa zənbillə göylərdən düşmüşünüz? Bəs sizə kim hamı adından danışmaq, hamı adından qərar qəbul etmək hüququ verib?..

Bir neçə dəfə demişik ki, Türkiyədə demokratiya ideal səviyyədə deyil. Amma onu qənaətbəxş hesab etmək olar. Əgər, tutaq ki, Azərbaycanda da belə demokratiya olsaydı özümüzü xoşbəxt sayardıq. Amma yoxdur və nə vaxt olacağı da bəlli deyil...

Türkiyədəki seçkilər günü guya Azərbaycanda da seçki idi. Amma mən daha çox Türkiyədəki seçkilərlə nəfəs alırdım...

Həmin seçki axşamı seçilən və seçilməyən türk siyasətçilərinin hissələrini duymağa çalışdım. Bizim deputatların bəzisi bunun nə olduğunun fərqində deyillər, elələri var ki, bir neçə dəfədir ki, parlament üzvüdürlər, amma seçməyin, seçilməyin və eləcə də seçilməməyin nə olduğunu hələ də bilmirlər. Nə demək olar? Onların halına ürəkdən acıyram və bu adamlara heç olmasa, birçə dəfə, bəli, birçə dəfə həqiqətən seçilməyi arzulayıram...

Seçki axşamı Türkiyədə möhkəm müzakirələr gedirdi. Bəs bizdə, Şərqi ilk demokratik ölkəsində nə baş verirdi? Deməmək yaxşıdır. Həm də hər şeyi elə özünüz də yaxşı bilirsiniz...

Elə bu səbəbdən də birincisi türk seçicilərinə uğurlar diləyirik, çünki onlar seçimlərini edə bildilər. Sonra da parlamentə seçilən türk siyasətçilərinə uğur diləyirik, çünki onlar həqiqətən də seçildilər...

ABS Dövlət Departamenti Azərbaycan hökumətinin ATƏT-in Demokratik Təsisatlar və İnsan Haqları Bürosunun (DTİHB) lazımı sayda müşahidəçisinin parlament seçkisini monitorinq etməsinə icazə verməməsindən və DTİHB-nin bu səbəbdən seçkini izləyə bilməməsindən təəssüfləndiyini bildirib.

Bəyanatda deyilir ki, DTİHB-nin iştirakı olmadan Azərbaycanın DTİHB-nin ötən seçkidə verdiyi müşahidə tövsiyələri sahəsində tərəqqi etdiyini demək qeyri-mümkündür. Sənəddə bu da qeyd edilir ki, sözü gedən tövsiyələrdə təməl azadlıqlar sahəsində məhdudiyyətlərin aşkar edildiyi bildirilmişdi: "Bizim Azərbaycandakı məhdudlaşdırıcı siyasi mühit barədə narahatlığımız qalır və biz Azərbaycan hökumətini onun beynəlxalq öhdəliklərinə müvafiq şəkildə dinc toplaşma və təşkilatlanma azadlıqlarına, media da daxil müstəqil səsələrə hörmət etməyə və bu istiqamətdə DTİHB də daxil ATƏT-lə birgə işləməyə çağırıq. Biz hökumət və Azərbaycanın xalqı ilə, onların daha güclü, sabit, demokratik və firavan gələcək qurmaq səylərində birgə işləmək istəyimizə sadıq qalırıq".

Avropa Parlamentinin rəhbəri Martin Şults isə Azərbaycanda keçirilən son parlament seçkilərini antidemokratik adlandırır. Şults Twitter səhifəsində qeyd edib ki, bu seçkilər etimad qazanan standartlara uyğun olmayıb: "Azərbaycanda demokratiya, azadlıq və plüralizm böyük maneələrlə üzəlməkdədir".

ATƏT-in Demokratik Təsisatlar və İnsan Haqları Bürosunun rəhbəri Maykl Link də Azərbaycanda seçki sisteminin və seçki mühitinin qeyri-demokratik olduğunu bəyan edib.

Qeyd edək ki, ATƏT DTİHB və Avropa Parlamenti seçkiləri müşahidə etməyib.

Azərbaycan hakimiyyəti verilən bu rəylərə və bəyanatlarla dərhal münasibət bildirib.

Prezidentin köməkçisi, PA-nın İctimai-siyasi məsələlər şöbəsinin müdiri Əli Həsənov AZƏR.TAC-a açıqlama verərək ABS Dövlət Departamentinin yaydığı sənədə münasibət bildirib. Ə.Həsənov deyib ki, DTİHB seçkiləri müşahidə praktikasında xoşagəlməz presedentə imza atıb. Ə.Həsənov bildirib ki, Milli Məclisə seçkilər demokratik prinsiplərə uyğun, şəffaf, ədalətli keçirilib və Azərbaycan xalqının iradəsinə əks etdirib.

O qeyd edib ki, Avropa Şurası Parlament Assambleyası, Müstəqil Dövlətlər Birliyi, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı da daxil olmaqla, bütün dünyanı əhatə edən 30-dan artıq müşahidə missiyası seçkilərə yüksək qiymət verib: "Həmçinin Avropa İttifaqı Azərbaycanda seçkilərin beynəlxalq standartlara uyğun, şəffaf, əhatəli şəkildə keçirildiyini və yeni parlamentlə əməkdaşlığa hazır olduğunu bəyan edib. Bütün bunları nəzərə alaraq, birmənalı şəkildə demək olar ki, Milli Məclisə seçkilərin

ATƏT, Avropa Parlamenti və ABS-dan seçkilərə ilkin rəylər gəldi

Prezident Administrasiyası, XİN, YAP sərt reaksiya verdi; müxalifət daha geniş və kəskin rəylərin gözlənildiyini bəyan etdi

ATƏT-in Demokratik Təsisatlar və İnsan Haqları Bürosu tərəfindən müşahidəçilərinin sayına məhdudiyyət qoyulduğunu bəhanə gətirərək, Azərbaycanda keçiriləcək parlament seçkilərinə seçki müşahidə missiyası göndərmək barədə bəzi dairələrin təsiri altında mandatına zidd şəkildə birtərəfli qərar qəbul edib. ATƏT DTİHB-in birtərəfli qaydada belə bir qərar qəbul

etməklərinə seçki müşahidəçilərinin sayına məhdudiyyət qoyulduğunu bəhanə gətirərək, Azərbaycanda keçiriləcək parlament seçkilərinə seçki müşahidə missiyası göndərmək barədə bəzi dairələrin təsiri altında mandatına zidd şəkildə birtərəfli qərar qəbul edib. ATƏT DTİHB-in birtərəfli qaydada belə bir qərar qəbul

şahidə etmək üçün imkanın verilməməsi barədə əsassız iddiaların irəli sürülməsi, seçkilərin nəticələrinə kölgə salmaq cəhdləri qəbul edilməzdir: "Noyabrın 1-də keçirilmiş parlament seçkilərini izləyən yerli və əcnəbi müşahidə missiyaları, o cümlədən Avropa Şurası Parlament Assambleyasının seçki müşahidə heyəti onu azad, demokratik və şəffaf sayıb. Seçkiləri 500-dən artıq xarici, 63 mindən artıq yerli müşahidəçi izləyib. Yerli kütləvi informasiya vasitələri hər hansı qeydiyyata və ya akkreditasiyaya tələb olunmadan seçkiləri işıqlandırblar. Xarici İşlər Nazirliyi və Mərkəzi Seçki Komissiyası tərəfindən əlaqələndirilmiş şəkildə 27 xarici kütləvi informasiya vasitəsinin 42 nəfər üzvü seçkiləri işıqlandırmaq üçün akkreditasiya edilib".

Açıqlamada həmçinin bildirilir ki, ATƏT seçkiləri 30 uzunmüddətli, 350 qısamüddətli müşahidəçi ilə izləmək istəyərsə də, Azərbaycan tərəfi ölkə əhalisinin sayı və 125 seçki dairəsinə uyğun olaraq, 6 uzunmüddətli və 125 qısamüddətli müşahidəçinin təyin edilməsini məqbul sayıb:

etmək səlahiyyəti yoxdur. Bu təsisat mandatına uyğun olaraq, seçkilərin təşkil edilməsində üzv dövlətlərə texniki dəstək göstərməlidir.

Mandatın ciddi şəkildə pozulması ilə müşayiət olunan bu cür qərəzli və qeyri-peşəkar davranışdan sonra ATƏT DTİHB və bəzi digər dairələrin Azərbaycanda keçirilmiş seçkilərin nəticələri barəsində hər hansı fikir söyləməyə heç bir əsası yoxdur".

YAP-ın icra katibi Əli Əhmədov isə dünən bildirib ki, bəzi beynəlxalq qurumlar, o cümlədən ATƏT-in Demokratik Təsisatlar və İnsan Haqları Bürosu seçkilərdən və seçkilərin izlənməsi missiyasından siyasi təzyiqlərdən istifadə etməklə əhəmiyyətini itirir. Bu, tamamilə yolverilməz haldır: "Seçkilər və seçkiləri izləmək, müşahidə etmək hər hansı siyasi məqsəd və niyyət güdmədən həyata keçirilməlidir. Amma bir sıra hallarda seçkiləri izləmək missiyası ayrı-ayrı ölkələrdə neqativ axtarmaq fərsəti kimi qiymətləndirilir. Bundan əvvəlki seçkilər zamanı aparılan müşahidələrin nəticəsində yalnız nəticələrə təsir etməyən

nöqsanların qeyd olunması ondan xəbərlənir ki, ATƏT-in Demokratik Təsisatlar və İnsan Haqları Bürosu üçün seçkilərin izlənməsi sadəcə, neqativ axtarmaq kimi başa düşülür və bu cür də istifadə edilir. Hər hansı dövlətin beynəlxalq qurumlar da təmsil olunması onun suveren hüquqlarının alternativini kimi dəyərləndirilə bilməz. O cümlədən Azərbaycanın beynəlxalq qurumlarda təmsil olunması ölkəmizin suveren hüquqlarının üzərinə kölgə salmaq və yaxud həmin hüquqların azalması kimi dərk edilə bilməz. Bu mənada belə hesab edirik ki, istənilən beynəlxalq qurum, o cümlədən ATƏT-in Demokratik Təsisatlar və İnsan Haqları Bürosu da vəzifəsinə məhz bu prinsiplər nöqtəy-nəzərdən yanaşmalıdır. Seçkilərdən və seçkiləri izləməkdən təzyiqləndirilməyi istifadə etməklə əhəmiyyətini itirir".

Müxalifət cinahından Müsavat Partiyası Mərkəzi İcra Aparatının rəhbəri Gülağa Aslanlı isə bildirdi ki, seçkilərə mənfi qiymət verilən bəyanat və açıqlamalar gözlənilən idi: "Avropa Parlamentindən, ATƏT-in Demokratik Təsisatlar və İnsan Haqları Bürosundan verilən ilkin rəy və bu rəyə əsaslanaraq ABS Dövlət Departamentinin verdiyi rəy Azərbaycanda seçkilərin demokratik keçirilmədiyini beynəlxalq birlik tərəfindən təsdiqlənməsi baxımından reallığı əks etdirən mövqelər kimi qəbul edilməlidir. Azərbaycan hakimiyyəti ATƏT-in müşahidə missiyasını Azərbaycana buraxmayanda belə olacağını düşünməli idi. Nəticə göz qabağındadır. Hətta hakimiyyətin seçkiləri dəstəkləmək barədə rəy gözlədiyini Avropa Şurasının müşahidə missiyasının iki rəyi ortadadır. Bu rəylər bir-birindən tamamilə fərqlənir. Haqqında söhbət gedən beynəlxalq təşkilatların yaxın vaxtlarda seçkilərlə bağlı daha geniş və kəskin rəy verəcəyi gözlənilir".

İqtidar-müxalifət dialoqu: davam, yoxsa...

Partiya sədrleri nikbin deyillər

Ölkədə parlament seçkiləri öncəsi bir qrup müxalifət partiyalarının sədrlərinin iştirakı ilə iqtidar nümayəndələri arasında görüşlər keçirildi. Görüşlərin birində iqtidarı təmsil edən prezidentin ictimai-siyasi məsələlər üzrə köməkçisi Əli Həsənov bildirdi ki, bu kimi tədbirlərin hər iki aydan bir keçirilməsini planlaşdırırlar.

Lakin sonuncu iqtidar-müxalifət görüşündən 6 ay keçməsinə baxmayaraq, hələ də növbəti dialoqun nə zaman baş tutacağı ilə bağlı heç bir xəbər yoxdur.

Onu da qeyd edək ki, ilk dialoqdan sonra ictimaiyyətdə belə bir fikir yaranmışdı ki, masa arxasına çağırılan partiya sədrləri parlamentin yeni deputat siyahısına salınacaqlar.

Lakin 1 noyabr tarixində keçirilən parlament seçkiləri bu proqnozu puç etdi, "masa müxalifəti" parlamentə buraxılmadı.

Bəzi iddialara görə, dialoqun dayanması Rusiyanın təkidilə olub. Digər qrup ekspertlər isə hesab edirlər ki, müxalifətlə görüşlərin davam etməsini iqtidar özü məqbul saymayıb.

Bəs dialoqda iştirak edən müxalif partiya sədrləri nə düşüncülər? Növbəti dialoq keçirilə bilirmi?

Məsələyə AXP sədri Pənah Hüseyn münasibət bildirdi. Partiya sədri müsəvat.com-a açıqlamasında söyləyib ki, keçirilən seçkilər çox ciddi problemlər yaratdı: "Seçkiyə qatılan və iştirak edən namizədlərlə bağlı yox, bütövlükdə bu seçki çox ciddi bir problemlər yaratdı. Prinsipcə, nəzəri olaraq birdəfəlik bu məsələni kənara qoymaq mümkün deyil".

"Dialoq dəvət olunsanız iştirak edəcəksinizmi" sualına isə partiya sədri aşağıdakı cavabı verib:

"Hər şey konkret situasiya və şərtlər daxilində müzakirə olunub qərarlar verilir. Bu gün belə bir proses görünür. Ancaq seçkilər bitdi, kimlərsə deputat olmadı deyə bu prosesin də qapandığını söyləmək doğru olmaz".

Klassik Xalq Cəbhəsi Partiyasının sədri Mirmahmud Mirəlioğlu da mövzu ilə bağlı fikir bildirib. Partiya sədri aşağıdakıları söyləyib: "Bu bizdən asılı məsələ deyil. Görüşlər hökumətin təklifi ilə keçirilib. Bundan sonrakı dialoqun da nə zaman keçiriləcəyini onlar söyləyə bilərlər".

□ ƏLİ RAİS

MSK yenidən formalaşacaq

Seçki komissiyasında 6 üzv çoxluq təşkil edən siyasi partiyaları, digər 6 üzvü müstəqil deputatları, qalan 6 üzv isə azlıq təşkil edən siyasi partiyaları təmsil etməlidir

Ölkədə seçki sonrası əsas diqqət mərkəzində olan qurum Mərkəzi Seçki Komissiyası (MSK) olur. Bəs seçkilərin gedişatı və nəticələri ilə bağlı ictimaiyyətə məlumatlar açıqlayan bu qurum necə formalaşır?

Məsələ ilə bağlı "Yeni Müsavat"a deputat **Fazil Mustafa** danışdı. O bildirdi ki, Milli Məclisdə təmsil olunan partiyaların da MSK-da nümayəndələri olur. Bu baxımdan 1 noyabr tarixində keçirilən parlament seçkilərindən sonra MSK-nın da tərkibində dəyişikliklər olacağı istisna edilmir: "Qanunvericiliyə uyğun olaraq MSK-nın 6 üzvü deputatları Milli Məclisdə çoxluq təşkil edən və onların namizədlərini təqdim edən siyasi partiyaları, digər 6 üzvü heç bir siyasi partiyaya mənsub olmayan (müstəqil) və onların namizədlərini təqdim edən deputatları, yerdə qalan 6 üzvü isə deputatları Milli Məclisdə azlıq təşkil edən və onların namizədlərini təqdim edən siyasi partiyaları təmsil edir. BU baxımdan seçkilərdən sonra seçilməyən partiyalar MSK-dan

çıxırlar. Çıxanlar isə yeni gələn partiyalarla əvəz olunur. Eyni zamanda seçkilərdən sonra parlamentdə yeni konfigurasiya formalaşır. Buna görə də MSK həm də parlamentin təsdiqindən də keçməlidir. Hər halda bu il keçirilən parlament seçkilərindən sonra MSK-nın da tərkibində əsaslı şəkildə olmasa da qismən dəyişikliklər olacaq".

Qeyd edək ki, Seçki Məcəlləsinə əsasən, MSK-nın səlahiyyət müddəti 5 ildir.

MSK-nın hazırkı, tərkibi 2010-cu ildə keçirilən parlament seçkilərindən sonra formalaşdırılıb, tərkibi 18 üzvdən ibarətdir.

MSK-nın hazırkı tərkibinə Məzahir Pənahov (sədr), Natiq Məmmədov (sədr müavini), Arifə Muxtarova (katib), Mikayıl Rəhimov (katib), üzvlər Şaitdin Əliyev, Fuad

Cavadov, Ramiz İbrahimov, Validə Kazımova, Qabil Orucov, Tofiq Həsənov, İlham Məmmədov, Nizami Nadirov, Azər Tağıyev, Tamam Cəfərov, Bəxşeyiş Əsgərov, Almas Qəhrəmanlı, Akif Qurbanov və Etibar Quliyev daxildir.

Noyabrın 1-də keçirilən parlament seçkilərində **Ümid Partiyasının sədri İqbal Ağazadənin** deputat olduğu 35 sayılı Xətai Üçüncü Seçki Da-

irəsindən **Azərbaycan Sosial Demokrat Partiyasının (ASDP) sədri Araz Əlizadə** seçilib. Bu isə növbəti illərdə Akif Qurbanovun MSK-da təmsil olunmayacağını göstərir. Lakin Milli Məclisdə yer qazanmış siyasi partiyalardan bəziləri MSK üzvlüyünə məhz A.Qurbanovun namizədliliyini irəli sürərsə, o, yenidən MSK üzvü ola bilər.

□ ƏLİ RAİS

Seçkidə iştirak etməyən 1 milyon 600 min seçici haradadır?

MSK üzvü seçicilərin sayı ilə ilginç açıqlama verdi

Mərkəzi Seçki Komissiyası 1 noyabr parlament seçkilərində ölkə üzrə ümumi seçici fəallığının 55,7 faiz olduğunu açıqlayıb. MSK-nın açıqlamasında bildirilir ki, 5 milyon 198 min 658 seçicinin 2 milyon 897 min 188-i seçkidə iştirak edib. Bu isə o deməkdir ki, 2 milyon 2 yüz mindən çox seçici seçkidə iştirak etməyib. Bəs, bu qədər seçici haradadır və bu qədər seçicinin seçkiyə gəlməməsi nə ilə bağlıdır?

Mərkəzi Seçki Komissiyasının üzvü Akif Qurbanov bildirdi ki, əslində ölkə üzrə seçicilərin sayı ilə bağlı MSK ilə Dövlət Statistika Komitəsinin bir müddət əvvəl açıqladığı rəqəmlər arasında böyük fərq var: "Dövlət Statistika Komitəsi ölkədə səsvermə hüququ olan, yeni 18 yaşından yuxarı vətəndaşların sayı 6 milyon 8 yüz min nəfərdir. Amma MSK ölkə üzrə seçicilərin sayını 5 milyon 200 min nəfərə yaxın göstərir. Göründüyü kimi 1 milyon 600 min nəfər seçici fərqi ortaya çıxır. Odur ki, ilk növbədə məhz bu məsələ üzərində araşdırmalar aparılmalıdır. Bu qədər ciddi məsələyə hələ nə MSK, nə də Dövlət Statistika Komitəsi tərəfindən ağılabatan izah verilməyib. Azərbaycan əhalisinin sayı 9 milyon 5000 nəfər göstərilir. MSK isə seçicilərin ümumi sayının 5 milyon 897 min 188 nəfər olduğunu bildirir. Belə çıxır ki, ölkə vətəndaşlarının az qala yansının yaşı 18 yaşdan aşağıdır. Bu qətiyyəni inandırıcı deyil. Ona görə də Dövlət Statistika Komitəsinin rəqəmi reallığa daha yaxın görünür. Dövlət Statistika Komitəsinin rəqəmində 18 yaşdan yuxarı vətəndaşların sayı ilə 18 yaşdan aşağı vətəndaşların sayı yetmiş faizdən 30 faizə nisbətindədir. MSK-nın açıqladığı rəqəmdə isə təxminən 50-50-yə nisbətindədir. Mən bu məsələ ilə bağlı MSK-da bir neçə də fikirlərimi bildirmişəm. Məsələ qaldırılmışam ki, 1 milyon 6 yüz min seçici fərqi izahı verilsin.

Bizim rəhbərlik etdiyimiz Demokratik Təşəbbüslər İnstitutu sorğu keçirmişdi. Məlum olmuşdu ki, çoxlu sayda vətəndaşın adı ümumiyyətlə seçici siyahısında deyil. Bu nəticəyə gəlmiş ki, seçicilərin bir qismi Rusiyada və digər xarici ölkələrdə olsa da, bir qismi seçici siyahısına daxil edilməyib. Qeyd olunan fərq də bundan qaynaqlanır".

MSK üzvü seçkiyə gəlməyən seçicilərin sayının 2 milyon yox, daha çox olduğunu da qeyd etdi: "Seçkilərdə seçicilərin fəallığını MSK ilə yanaşı, həm də Demokratik Təşəbbüslər İnstitutu qeydə alıb, fərq yarımdaydır. Görünən odur ki, seçici fəallığı ildən-ilə aşağı düşür. Sanki seçicilərin seçkiyə etimadı seçkidən seçkiyə azalır. İnsanlarda səsələrinin heç nəyi həll etməyəcəyi, hökumətin iradəsinin həlledici olduğu qənaəti yaranıb. Ona görə də seçkiyə gəlməyənlərin sayı bu qədər çoxdur. Seçkiyə gəlməyən seçicilərin çoxu ölkədə yaşayır. Sadəcə, olaraq seçkiyə gəlmirlər".

□ E.SEVİDAĞA

Şamaxıda etiraz aksiyasında həbs edilənlər azadlığa buraxılıb

Deputatlığa iddiaçıların tərəfdarları aksiya keçiriblər; namizədin qardaşı saxlanılıb və 50 manat cərimələnib

1 noyabrda parlament seçkiləri ilə bağlı yaranan söz-söhbətlər sən-gimək bilmir. Əksər dairələrdə qanun pozuntuları ilə bağlı çoxlu sayda iddialar var. Narazılıq olan əsas dairələrdən biri 85 sayılı Şamaxı seçki dairəsidir.

Rayon sakinləri deputat Elxan Süleymanovun yenidən qalib olmasına öz etirazlarını bildirirlər. İş o yerə çatıb ki, deputatlığa namizədlərin tərəfdarları nəticələrə etiraz olaraq aksiya keçiriblər. Aksiyada 5 nəfərin saxlanıldığı barədə xəbər yayılıb. Lakin Şamaxı Rayon Polis İdarəsindən bir nəfərin saxlanıldığı, barəsində inzibati qaydada protokol tərtib edildiyi və sərbəst buraxıldığı bildirilib.

Müsavatın Şamaxı təşkilatının sədri Yasəf Ağazadə yayılan xəbərləri təsdiqlədi: "Seçkinin gedişatından iki gənc namizəd narazı idi. Əsas narazılığa səbəb odur ki, seçkidə 10-15% seçici ancaq iştirak edib. Lakin 50%-dən yuxarı yazıblar. Biabırçı vəziyyətdə seçki keçirilib. Bir neçə etirazçı saxlanılıb. Aksiyada əsas deputatlığa namizədlərin nümayəndələri iştirak ediblər. Seçkinin nəticələrinin ləğv edilməsini tələb ediblər. Seçki əvvəlki deputat Elxan Süleymanovun diktəsi ilə keçib. Tərəfdarları aksiya keçirən deputatlığa namizədlərdən biri Vəfalı Fətəliyevlə görüşdüm. O, bildirdi ki, kütəvi narazılıq olub. Nəticədə Şəhriyar adlı deputatlığa namizədin atasını və qardaşını saxlayıblar. Qardaşını 50 manat cərimələyərək azad ediblər. Hazırda saxlanılanlardan hamısı azadlıqdadır".

□ Cavanşir ABBASLI

Yaltaqlığın bəzi təsvir formaları haqda

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

(etimoloji araşdırma)

YAP

üzvü, müğənni Elza Seyidcahan seçki tamaşasından sonra belə açıqlama verdi ki, mənim əşya qədər də hüququm olmadı, bütün hüquqlarımı tapdaladılar, deputat seçilməyə qoymadılar.

Məncə, bu qədər radikal olmaq lazım deyildir. Ölkəmiz demokratik dövlət quruculuğu yolunda iri addımlarla gedir. Əgər xalq narazı deyilsə, sən niyə ortaliqə düşürsən? Dəstəkləmək lazımdır. Qarşıdan gələn konsertlərə hazırlaşmaq lazımdır. Xalq-dövlət, dövlət-xalq birliyi əbədidir, daimidir, dönməzdir. Xalqla hakimiyyətin arasına girən iyənib çıxar. Kim eşşəkdirsə, biz ona palanıq. Palaza bürün, seçkidə sürün. Seçkini bəzər, özü lüt gəzər. Müdrik el sözlərimiz çoxdur.

Özü də mən bəzi adamların "Seçkini saxtalaşdırıb gələcəyimizi oğurladılar" sözlərinə daha çox əsəbiləşirəm. A kişi, sən in axı nə gələcəyin ola bilər? Sən keçmişin yoxdur, indin yoxdur, istəyirsən hələ bir gələcəyin də olsun? Ala!

Gələcək müdrik hökumət nümayəndələrimizə yaraşır. Yalnız onların gələcəyi ola bilər. Misal üçün, Hacı Mədr 1991-ci ildən deputatdır. Təsəvvür elə, hələ SSRİ dağılmamışdı. Rəhim Qaziyev İsa bulağında başını yuyurdu. Tahir Kərimli Ağsu aşırımındakı kababxanada meyvə arağı içib Qorbaçova ölüm cəzası kəsmişdi, bütün millət də ehtirasa gəlib "oxqay", "tələsmə, Tahir müəllim, tələsmə" deyirdi.

İndi rəvadırımı Hacı Mədrin də gələcəyi olsun, sən-mənim kimi yetimlərin də? Sənin nəinki dükən, heç dükandan şirniçə almağa qəpiyin yoxdur. Gələcəyini oğurlayıblar... Elə bil bu, hardasa Leonardo da Vinçi imiş, "Cokonda" təbəssümünü kətana həkk edəcəkmis. Nə bilim, kompüter düzəldib kainatı araşdıracam. Xeyriyyə fondu yaradıb Suriya qaçqınlarına yardım edəcəkmis. Sən kimsən axı, sən fərlə gələcəyin də olsun? Azərbaycanlı və gələcək - antonim sözlərdir. Yalnız bir qrup adamımız gələcəyə layiqdir, onların 125 nəfərini də deputat qoyublar. Buna görə bütün müəllimlər və həkimlər adından dərin minnətdarlığımızı bildiririk. 5-10 nəfər çəşmiş siyasi dustaq var, xahiş edirik onları da azadlığa buraxsın. Ayrı bir problemimiz qalmamışdır. Vallah.

Sözləşmə, uca millətimizin yaltaqlığa verdiyi maraqlı təriflərdən biri, üzr istəyirəm, harasa girməkdir. (Aydın yazmaq olmur, özünü söhbətə zənn etdirən anlamadın). Yeni, bir millət yaltaqlığa bu cür pis münasibət göstərir, onun iyən olmasına öz lüğət tərkibi -leksikası ilə etirazını bildirir. Yanılmırsansa, başqa xalqlarda yaltaqlığın bu cür təsviri, yaltaqlığa bu cür el qınağı yoxdur. Yalnız ruslarda bənzər termin var, amma çox zəif formadır.

İndi gəl in duruma baxaq. Millət yaltaqlığı "bir yerə girmək"lə eyniləşdirir, eyni zamanda, ölkədə hər kvadratmetrə düşən yaltaq sayına görə dünyada ilk sıralarda yer tuturuq! (Birinci yerə keçmək üçün siyahını tərtib edənə gəzirik, yaltaqlanıb yuxarı keçəcəyik). Bu paradoksu necə izah etmək olar? Məncə burada Ziqmund Freyd müəllimin yardımına ehtiyac vardır. Bu artıq alt şüur məsələsidir. Yaltaqların söydükləri müstəviyə can atımının göstəricisidir. Əgər yaltaqlığı da qeyri-ənənəvi, qeyri-təbii saysaq, özünü də müəyyən nəticələr çıxara bilərsiniz. Deməli, xalqımız əsliyə yeniliyə meyillidir, daim macərə axtarmaqdadır - müsbət detalları görməyə meyillidir olduğundan mən bu cür nəticə çıxardım. Hər kəs istədiyi nəticəni çıxarsın, bizdə düşüncə azadlığı vardır.

Müxalifət partiyaları, uca millətimizi öyrənmək istəyən xarici mütəxəssislər mütləq bu kimi şeyləri nəzərə almalıdırlar.

Yazını isə dahi polyak Yeji Lets-in fikri ilə bitirirəm: "Şeytan cəhənnəmdə müsbət personajdır".

İki gün sonra - noyabrın 6-da, bəzi məlumatlara görə isə bu gün - noyabrın 4-də Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin Gürcüstana səfəri başlayacaq. Xəbər verildiyi kimi, səfər Gürcüstan baş naziri İrakli Qaribaşvilinin ötən ay Bakıya elədiyi ziyarət çərçivəsində razılaşdırılıb. Xatırladaq ki, Qaribaşvilinin Bakı səfəri qəfil xarakter daşmış və qonşu ölkə yetkililərinin Azərbaycan qazından asılılığı azaltmaq planlarını açıqlamasından dərhal sonraya təsadüf eləmişdi.

Belə ki, Gürcüstanın energetika naziri Kaxa Kaladze "Qazprom"la Gürcüstan arasında qaz təchizatına dair danışıqların aparıldığını, habelə İrandan qaz alınmasına dair intensiv müzakirələrin getdiyini, bu məqsədlə Tehrana səfərə hazırlaşdığını söyləmişdi.

Bütün bunlar əlbəttə ki, xeyli müddətdir Gürcüstana ucuz qaz satan, eyni zamanda bu ölkənin energetika bazarında əsas oyunçu olan Azərbaycanı narahat etməyə bilməz. Müşahidəçilərə görə, Qaribaşvilinin Bakıda prezident İlham Əliyevlə 3 saata yaxın davam edən danışıqlarda nəticə hasil olmadığından, İlham Əliyev özü Tiflisə səfər etməyi qərara alıb.

Ayrı sözlə, səfər kritik xarakter daşıyır və bəzi "i"lərin üzərində nöqtə qoymalıdır.

Gerçek bundan ibarətdir ki, Tiflis qaz bazarında bir-birinə rəqib olan Rusiya və İranla qaz danışıqlarını davam etdirir. Ötən saylarımızda qeyd elədiyimiz kimi, ilk baxışda Gürcüstan hökumətinin soyuq qışın astanasında qaz satıcılarının sayını artırmaqla daha ucuz mavi yanacağa ümid etməsi anlaşıqlı görünür. Ancaq təbii qaz çoxdan postsovet məkanı və Avropa ölkələri üçün geosiyasi amil, Kremlin rəqib dövlətlərə təzyiq və şantaj vasitəsi rolundadır. İşin ən maraqlı tərəfi də zətan, budur.

Belə görünür, Tiflis bir güllə ilə "3 dovşan" vurmaq istəyir. Söhbət Azərbaycanla yanaşı, Rusiya və İranda da Gürcüstan qaz bazarına cəlb etməklə həm iqtisadi (kommersiya) qazancını əldə etməyə, həm də ən önəmlisi, siyasi dividend götürməyə can atır.

Tiflis hökuməti əlbəttə ki, İran üzərindən sanksiyaların götürülməsindən sonra Tehranın qaz ehtiyatlarının Avropa bazarına çıxarılmasında tranzit ölkə kimi öz önəminin artdığını bilir. Bu marşruta dərhal Ermənistanın da maraq göstərməsi məntiqlidir.

Bir sıra ekspertlərə görə, məsələ ortaya çıxan kimi Ermənistan prezidenti Serj Sarkisyanın Gürcüstana yollanması məhz İran qazının Gürcüstana çatdırılmasına dair regional layihədə Ermənistanın iştirakına nail olmağa hesablanıb. Belə ki, səfərdən bir gün öncə gürcü KİV-lərində İran qazının Gürcüstana Ermənistan ərazisindən keçəcəyinin mümkünlüyü haqda məlumatlar gedib.

Sarkisyanın öz hədəfinə çatıb-çatmadığı hələlik belli deyil. Ancaq faktır ki, səfər zamanı o, Gürcüstanın rəsmi şəxsləri ilə yanaşı, sabiq baş nazir, indi-

İlham Əliyevin kritik

Gürcüstan səfəri başlayır

Azərbaycan prezidentinin ziyarəti bir neçə mühüm suala aydınlıq gətirməlidir; Tiflis ikitərəfli əlaqələrdə "qırmızı xətt"i keçərsə, Bakıdan sanksiya xəbərdarlığı da ala bilər...

ki hökumətin sponsoru və ideoloqu, milyarder Bidzina İvanişvili ilə də bir araya gəlib həтта kilsəyə birgə gediblər. İvanişvili isə Qərbə integrasiya kursu götürmüş Gürcüstanla Rusiya arasında yaxınlaşma layihələrinin memarı, hökumətin "boz kardinalı" hesab edilir. Azərbaycanlı asılılığı azaltmağa yönelik son qaz manevrləri də onun adı ilə əlaqələndirilir.

Azərbaycan prezidentinin Tiflis səfəri gürcü qaz bazarı, bütövlükdə Gürcüstan ətrafında yaranmış belə bir qəliz dönəmə təsadüf edir və bir neçə mühüm suala və Gürcüstan hökumətinin siyasi iradəsinin sərhədlərinə aydınlıq gətirilməlidir:

1. Tiflisin Rusiyaya yaxınlaşma planları nə dərəcədə ciddi didir və hara kimi nəzərdə tutulub? "İvanişvilinin uşaqları" Qərblədir, yoxsa, Rusiya ilə? Kremlə reveransların arasında hansı zərurət durur?

Burdaca vurğulayaq ki, Gürcüstan Azərbaycanın yeganə və əsas "Qərb qapısı" hesab edilir və Bakının Moskva ilə münasibətlərinə bu qapının mövcudluğu ciddi təsir edir.

2. Tiflis-İrəvan energetik əməkdaşlığı realdır və işğalçı ölkənin energetik durumunun Gürcüstan və İran hesabına yaxşılaşması, blokadasının zəifləməsi gözlənilirmi?

3. Ermənistanın keçən qaz kəmərinin ardınca Tiflis Rusiyadan Abxaziya və Ermənistan gedən dəmiryolunun bərpasına da razılıq verə, bununla da işğalçı durumunu daha da yaxşılaşdırma bilirmi?

Qoyulan sualların cavabları ilə yəqin ki, Bakı-Tiflis, həтта Tiflis-Ankara münasibətlərinin yaxın perspektivinə aydınlıq gələcək. Bəzi təhlilçilərin ehtimallara görə, yeni situasiyanın diktəsi altında Azərbaycan Gürcüstana sanksiya xəbərdarlığı da edə bilər. Çünki erməni işğalçı ikitərəfli münasibətlərdə "qırmızı xətt"dir.

□ **Siyasət şöbəsi**

AŞ PA-da Dağlıq Qarabağla bağlı hesabat müzakirəyə çıxarılır

Noyabrın 4-də AŞ PA-nın Siyasi işlər komitəsinin Parisdə keçiriləcək iclasında qurumun Cənubi Qafqaz üzrə məruzəçisi Robert Valterin "Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və digər işğal edilmiş ərazilərində gərginliyin artması" mövzusunda məruzəsinin ilkin variantı müzakirə ediləcək.

Milli Məclisdən APA-ya verilən məlumata görə Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri, AŞ PA-dakı daimi nümayəndə heyətinin rəhbəri Səməd Seyidov və deputat Sabir Hacıyev AŞPA Siyasi işlər komitəsinin iclasında iştirak etmək üçün Parisə yola düşüblər.

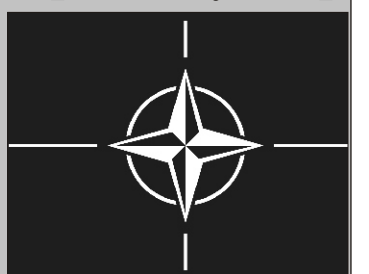
Toplantıda Suriyada müddətli döyüşçülər problemi, Kosovoda və Belarusda vəziyyət, Ukraynada baş verən hadisələrin siyasi nəticələri və digər məsələlər barədə fikir mübadiləsi aparılacaq.

NATO Qarabağ münaqişəsinə qarışmayacaq

Dağlıq Qarabağ münaqişəsi tərəflərinə silah verən ölkə münaqişəsinin davamına xidmət edir. Oxu.az news.am-a istinadən xəbər verir ki, bu barədə NATO-nun Cənubi Qafqaz üzrə əlaqə zabiti Uilyam Lahyu (William Lahue) Ermənistanın NATO Həftəsi çərçivəsində keçirilən mətbuat konfransında deyib.

O xatırladı ki, NATO münaqişəsinin tənzimlənməsi prosesində bilavasitə iştirak etmir: "Bu məsələ ilə məşğul olan təşkilatlar var. Davam etməkdə olan problem bütün regiona təsir edir. Mənfəət təkcə təhlükəsizliklə bağlı deyil, həm də bölgənin gələcəyi və iqtisadi inkişaf baxımından da özünü göstərir".

Dağlıq Qarabağda sülhməramlıların yerləşdirilməsi barədə suala cavab verən NATO nümayəndəsi bunun NATO-nun məqsədlərinə daxil olmadığını söyləyib: "Əgər Ermənistan, Azərbaycan və digər maraqlı tərəflər istəsələr, bu, müzakirə edilə bilər".

Türkiyədə 1 noyabr parlament seçkisi müxalifətin məğlubiyyəti ilə başa çatıb. Seçki sonucuna görə ən ciddi məğlubiyyətə Milliyətçi Hərəkat Partiyası (MHP) uğrayıb - partiya 7 iyun seçkisi ilə müqayisədə təxminən 2 milyon səs və mandatlarının 50 faizini itirib. İndi MHP Türkiyə Böyük Məclisində cəmi 41 millət vəkili ilə təmsil olunur.

Bununla da partiya artıq parlamentdəki üçüncü partiya olmaq haqqını da itirib. 59 mandat qazanan HDP MHP-dən öne keçib. Partiyanın nəinki uzun illər mübarizə apardığı AKP-yə, PKK-nın siyasi qanadı olan HDP-yə belə böyük hesabla məğlubiyyəti milliyətçi cameədə böyük təəssüf hissi ilə qarşılanıb. Müzakirələrdə bu duruma partiya rəhbəri Devlet Bahçelinin 7 iyun seçkisindən sonra bütün uzlaşma təkliflərinə yox deməsi səbəb göstərilir.

Partiyanın İstanbul millət vəkili Atilla Kaya "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, MHP-nin AKP ilə koalisiyadan imtina etməsi ilə bağlı deyilənlərin ciddi əsası yoxdur. Çünki 7 iyun seçkisindən sonra AKP nə MHP-yə, nə də CHP-yə koalisiya təklif etməmişdi:

- Bu seçkidə Türkiyə AKP-nin çox ciddi bir əməliyyatı ilə üzləşdi. AKP-nin heç zaman hər hansı partiya ilə bərabər koalisiya qurmaq fikri olmayıb. 7 iyun seçkisindən sonra da belə idi, 1 noyabr seçkisinə qədər biz bunu bir çox AKP liderlərinin dilindən açıq-aydın eşitdik. Onlar açıq mesaj verirdilər ki, Türkiyəyə təkpartiyalı hakimiyyət gerəkdir. Bu o demək idi ki, seçkidən yenə də koalisiya nəticəsi çıxsın, uzunmüddətli danışıqlar prosesi yenidən başlayacaq, hökumət böhranı davam edəcək. Son günlər deyilir ki, MHP 7 iyundan sonra koalisiyona getsəydi, durum fərqli olacaqdı. Bunu yalnız naşı insanlar deyə bilər. Prosesi diqqətlə izləyənlər bilir ki, AKP heç bir partiya ilə açıq şəkildə koalisiya təklif etmədi və bununla bağlı danışıqlarda barışıl, ortaq fikrə yataqın mövqə tutmadı. Seçkidən sonra isə güney-doğuda hərəkatlıq çoxaldı, antiterror-əməliyyatları genişləndi, ölkənin bir sıra bölgələrində terrorçulara qarşı əməliyyatlar başlandı. Əslində AKP bunu hakimiyyətdə olduğu dönmədə etməli idi. Ancaq terrorun genişlənməsi üçün şə-

rait yaratdılar, hakimiyyət boşluğu zamanı isə bunu öz-özünə təcili tədbirlər üçün təcili tədbirlər kimi qullandılar. Bir sözlə, AKP Türkiyədə sabitliyi pozaraq vətəndaşları ona səs verməyə məcbur etdi. Vətəndaşa bildirdi ki, əgər biz təkbaşına hakimiyyət olmasaq, ölkə hüzursuz, asayişsiz, qarışıq olacaq. Təbii, bunlar mənim şəxsi düşüncələrimdir. Ancaq bu qənaətə gəlməyə üçün xeyli sə-

ticələr 7 iyundakı nəticələrə çox yaxın idi. Sizcə, bu, məqsədli ola bilərmi? Bir qədər də dəqiqləşdirsək, bu cür anketlər müxalifəti əmin etmək, rahatlatmaq üçün ortaya atıla bilərmi?

- Onların çoxu faktiki saxtakarlıqla məşğul olur. Türkiyədə bir dönmə sosioloji sorğu mərkəzləri seçkilərin nəticələri ilə bağlı dəqiq proqnozlar verirdilər. Sosioloji sorğu

şaf edəcəyini düşünürsünüz?

- Təbii, AKP 1 noyabr seçkisi ilə uzun müddət öncədən düşündüyü planları həyata keçirmək üçün böyük şanslar qazanıb. Türkiyənin bundan sonrakı durumu birbaşa AKP-nin atacağı addımlara bağlı olacaq. Çözüm sürəci, normallaşma, açılım siyasətinin hansı istiqamətdə yürüyəcəyini yaxın günlərdə görmək

"AKP Türkiyədə sabitliyi pozaraq vətəndaşdan səs aldı"

Atilla Kaya: "Pulu kim verirsə, anketlərdə nəticələr də həmin qrupun xeyrinə yazılır"

"Türkiyəyə ya AKP-nin siyasəti ilə daha sabit dönməyə daxil olacaq, ya da gərginlik bir qədər də yüksələcək. Bunların hər ikisi mümkün variantlardır"

bəblərim var. Maraqlıdır ki, bu durum AKP üçün də gözlənilməz olub. Biz AKP yetkililəri ilə müzakirələr aparanda onlar seçkidən ən çox 44 faizlik nəticə gözlədiklərini bildirirdilər. Səslərini bu qədər yüksəldə biləcəklərinə onların özləri də inanmırdı. Ancaq aşkar görünür ki, AKP millətin səsini çox planlı əməliyyatla alıb, milləti bir növ məcburiyyət qarşısında qoydu. Nə deyək, xeyirli olsun. Yapacağımız bir şey yoxdur. Mübarizəmizə qaldığımız yerdən davam edəcəyik.

- Atilla bəy, dediniz ki, AKP özü də bu qədər səs alacağını gözləmədi. Son günlər açıqlanan anketlərdəki nə-

ticələrə görə, AKP-nin siyasəti ilə daha sabit dönməyə daxil olacaq, ya da gərginlik bir qədər də yüksələcək. Bunların hər ikisi mümkün variantlardır. Türkiyəyə ya AKP-nin siyasəti ilə daha sabit dönməyə daxil olacaq, ya da gərginlik bir qədər də yüksələcək. Bunların hər ikisi mümkün variantlardır.

- Yaxın gələcəkdə AKP-nin hansı addımları atacağını düşünürsünüz? Antiterror əməliyyatları davam edəcəkmi, sizcə? AKP-HDP münasibətlərinin necə inki-

mümkün olacaq. Türkiyəyə ya AKP-nin siyasəti ilə daha sabit dönməyə daxil olacaq, ya da gərginlik bir qədər də yüksələcək. Bunların hər ikisi mümkün variantlardır. Bütün olacaqlar AKP-nin yürüdəcəyi siyasətdən asılı olacaq.

- Əgər Türkiyə üçün hər hansı təhlükəli ssenarilər olarsa, parlament müxalifətinin bu durumu önləyəcək gücü varmı?

- Əlbəttə ki var. Müxalifət partiyaları mücadiləni davam etdirəcəklər, gerəkdiyi zamanlarda ortaq mövqə ortaya qoymağımız da mümkündür, təbii.

- Atilla bəy, MHP daxilində seçkinin sonucunu müzakirə edilə bilərmi? Seçkidən dərhal sonra partiya başkanı Devlet Bahçelinin istefası xəbərləri yayılsa da, o "görməyimin başındayam" mesajı ilə belə bir niyyətdə olmadığını dedi. Partiyanın bu məğlubiyyətdən sonra yola yeni liderlərlə davam etməsi nə qədər realdır?

- AKP-nin seçki oyunu bütünlükdə MHP üzərində qurulmuşdu. AKP bildirdi ki, MHP güclənsə və parlamentdə daha çox millət vəkili ilə təmsil olunsa, uzun illərdən bəri keçirmək istədikləri qanunların, konstitusiyaya dəyişikliklərinin qəbulu çətinləşəcək. Ona görə də məhz MHP-nin elektoratu üzərində işlədilər və bəy qədər dediyim kimi, seçiciləri faktiki olaraq sabitliyi seçməyə məcbur etdilər. MHP seçki sonucunu təbii ki, müzakirə edir və edəcəkdir. Biz durumu ciddi şəkildə incələyirik. Yeni başqan məsələsinə gəlincə, partiyanın yerli qurumları, qurultay nümayəndələri var. Əgər onlar partiyada köklü dəyişiklik etmək qərarına gəlsələr, bu zaman partiya nizamnaməsinə uyğun olaraq qurultay çağırmaq səlahiyyətləri var. Hələlik ortada belə bir durum yoxdur.

□ **Aygün MURADXANLI**

"Bakı və İrəvan həmsədrlərinin dəyişdirilməsi məsələsində razılığa gəlməyəcək"

Beynəlxalq Böhran Qrupunun analitiki: "Ermənistanın işğal olunmuş ərazilərdən çəkilmək istəməməsi danışıqlar prosesini daha da çətinləşdirir"

"Ermənistan və Azərbaycan illərdir, zamanın onların xeyrinə işləməsinin hesabını aparır. Onlar bəzən nəticəsi yaxşı olmayan strategiya da irəli sürür. Lakin hər iki ölkə məsuliyyəti öz üzərinə götürməli, xarici oyunçuların diktəsinə və ya təsadüflərdən doğan nəticələrin yaranmasına imkan verməməlidir".

Bunu APA-ya açıqlamasında Beynəlxalq Böhran Qrupunun Avropa və Mərkəzi Asiya üzrə analitiki Nigar Göksele deyib.

Analitikin sözlərinə görə, Ermənistanın işğal olunmuş ərazilərdən geri çəkilmək istəməməsi danışıqlar prosesini daha da çətinləşdirir və Azərbaycanı hərbi imkanlarını genişləndirməyə sövq edir.

Münafiqənin həllində vasitəçi rolunu üzərinə götürmüş ATƏT-in Minsk qrupunun hazırkı formatının nə dərəcədə uğurlu olmasına münasibət bildiren N. Göksele qeyd edib ki, Minsk qrupu həmsədrlərinin apardığı prosesin nəticə verəcəyi ilə bağlı gözləntilər çox azdır.

"Münafiqəyə istər-istəməz cəlb olunmuş Türkiyə və İran kimi ölkələrlə həmsədrlərin bilikdə işləməsi prosesə kömək edə bilər. Bu ölkələrlə məsləhətləşmələr və fikir mübadilələri aparılması mümkündür".

"Qərb və Rusiya arasında qarşıdurma güman ki, prosesi daha çox çıxılmaz vəziyyətə salır. Daha geniş yayılmış fikir isə budur ki, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi yalnız o zaman həll oluna bilər ki, Rusiya və Qərb Avropada təhlükəsizliklə bağlı məsələdə razılığa gəlsin. Bütün hallarda Rusiyanın birbaşa İrəvan və Bakının özü ilə danışıqlar apardığı görünür. Həmsədrlərin maraqları həmişə həllə nail olmaq sahəsində birincilik əldə etmək şəklinde ortaya çıxır. Digər həll yolunun müharibə olduğuna dair də fikirlər var. Həmsədr ölkələri dəyişmək cəhdi isə qeyri-realdır. Çünki Bakı və İrəvan həmsədrlərinin dəyişdirilməsi məsələsində heç vaxt razılığa gələ bilməz. Lakin münaqişəyə istər-istəməz cəlb olunmuş Türkiyə və İran kimi ölkələrlə həmsədrlərin bilikdə işləməsi prosesə kömək edə bilər. Bu ölkələrlə məsləhətləşmələr və fikir mübadilələri aparılması mümkündür. Məsələn, əgər Minsk qrupundan fərqli olaraq Türkiyə özünün ikitərəfli kanalları vasitəsilə prosesdə daha konstruktiv rol oynaya bilərsə, bundan yararlanmaq olar.

Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı müxtəlif fikirlər var, müxtəlif faktorlar tərəfindən təşəbbüslər irəli sürülür. Bu müxtəlif aktorların fərqli düşüncələri vahid fikrə gəlməyə imkan vermir. Bu fikirlərə lazımı şəkildə yanaşmaq tərəflərin bir-birini zəiflətmək təşəbbüslərinin qarşısını almağa kömək edə bilər", - deyərək vurğulayıb.

Analitikin fikrincə, münaqişənin davam etməsi, "status-quo"nun dəyişməsi Ermənistanın marağında deyil. O, Ermənistanın iri regional enerji və nəqliyyat layihələrindən kənar qaldığını, bunun həm iqtisadi inkişaf, həm də Rusiyadan asılılığın dərinləşməsi baxımından ölkə üçün mənfəətli nəticələnməyəcəyini bildirib: "Lakin nə qədər ki, Ermənistan əhalisi bunu bu şəkildə görmür, siyasətçilər bununla bağlı təzyiqlərdən deyillər. İctimai rəy sorğuları Ermənistanda Türkiyə və Azərbaycanla sərhədlərin açılması tələbinin olduğunu göstərmir. Bu onu deməyə əsas verir ki, Ermənistan əhalisinin əksəriyyəti hissəsi sərhədlərin, xüsusilə Azərbaycanla sərhədlərin açılmasını imkanların artmasından daha çox, təhlükəsizliyə təhdid kimi qəbul edir. Bununla yanaşı, Ermənistan artıq enerji və nəqliyyat layihələrindən uzaqlaşdırılıb və onun təcrid olunması artıq bitmiş bir məsələsidir. Yeni bunun əsasında yenidən danışıqlar aparmaq və ya bununla Ermənistanı təsir etmək mümkün deyil. Digər faktor isə ondan ibarətdir ki, Dağlıq Qarabağla bağlı kompromisə getmək erməni ideyalarına və vətənpərvərliyə xəyanət kimi qiymətləndirilir".

Noyabrın 1-də Azərbaycan parlamentinin yeni tərkibi formalaşdı. Son seçkilərdə olduğu kimi, bu dəfə də əsas müxalifət partiyaları Milli Məclisdən kənardə qaldılar. Yeni Azərbaycan Partiyası isə 71 deputatla qanunverici orqanda ən çox yerə sahib oldu. Heç kəsə sırr deyil ki, bu seçkilərdə hakimiyyət xüsusən qərbbeylli müxalifətin qarşısına sədd çəkdi.

Bəzi ekspertlər buna səbəb kimi, son aylarda Azərbaycan-Qərb münasibətlərinin ən kritik həddə çatmasını göstərirlər. Xüsusilə, sentyabrın əvvəllərində Avropa Parlamentinin Azərbaycan əleyhinə sərt qətnamə qəbul etməsi, seçkilərə 4 gün qalmış ABŞ Senatında ölkəmizlə bağlı dinləmələrin keçirilməsi qərbbeylli deputatlığa namizədlərin qalib olmaq imkanlarının üstündən tamamilə xətt çəkdi.

Bütün bu hadisələrin fonunda hər kəsi bir sual düşündürür: qarşıdakı 5 ildə parlamentimizin yönü hansı istiqamətə olacaq?

Böyük Quruluş Partiyasının sədri, yenidən deputat seçilən Fazil Mustafa bu iddialarla razılaşmır: "Burada xüsusi meyllilik məsələsi doğru deyil. Mən nə Qərb, nə də Rusiya meylliyəm. Mən azərbaycanlıyam. Sabah Rusiya tərəfdən bizə təhlükə olarsa, ona qarşı sərt mövqe ilə çıxış edəcəm. Eyni mövqe Qərbdən də olsa, mövqeyimiz fərqlənməyəcək. Burada deputatları tərəflərə ayırmaq doğru deyil. Məsələyə daha fərqli yanaşmalıyıq, baxışlarımız müxtəlif olmalıdır. Parlamentdə Rusiyaya simpatiyası olan şəxslər ola bilərlər. Amma inanmıram ki, orada böyük çoxluq Azərbaycan üçün təhlükə olar-

sa, ölkəmizin marağını başqa bir dövlətin maraqlarından üstün tutsun. Belə bir şəxsin olacağına da inanmıram. Ərazi bövlüyümüz bərpa olunarsa, hər hansı bir ölkəyə qarşı münasibətimiz dəyişə bilər. Bunu qətiyyətlə Qərblə bağlamaq olmaz. Bizim üçün əsas Azərbaycan mövqeyidir. Düşünürəm ki, bu

Müsavat"a bildirmişdim ki, bu geri çəkilmələr gələcək Milli Məclisin rusiyayönümlü olacağı ilə bağlıdır. Çünki anti-Rusiya siyasəti yeridən qurumların parlamentdə təmsil olunmaması ilə bağlı artıq siyasi qərar verilmişdi. Bu baxımdan hakimiyyətin yaxud digər vasitələrin təzyiqi ilə geri çəkilmələr oldu. Dediklə-

şünməsinə istədi. Çünki indiki parlamentin qarşıdakı 5 ildə münasibətlər sistemində təsir faktoru kimi baxırdı. Amma bu olmadı".

Politoloq onu da qeyd etdi ki, yeni parlament Azərbaycan-Qərb münasibətlərinə bir daha kölgə saldı: "Parlamentin rusiyameylli şəxslərdən ibarət

Yeni parlamentin siyasi yönü barədə mübahisələr başladı

Fazil Mustafa:
"Nə Qərb, nə də Rusiya meylliyəm"

cür fikirlər bir qədər ziddiyyətli-dir".

Politoloq Natiq Miri hesab edir ki, qarşıdakı 5 ildə parlament rusiyameylli qanunverici orqan olacaq: "Xatırlayırsınızsa, bir çox partiya, o cümlədən Azərbaycan Demokrat Partiyası seçkilərdən çəkiləndə, "Yeni

Natiq Miri:
"Yeni parlament Rusiyanın ölkəmizə təzyiq imkanlarını artırdı"

rimiz tamamilə öz yerini aldı. Bütün bunlar qarşıdakı 5 il üçün müsbət heç nə vəd etmir. Seçki gününə qədər Qərb hakimiyyətlə təzyiqlər etdi. Hətta seçkidən 4 gün öncə ABŞ Senatında dinləmələr keçirildi. Bu da hakimiyyətə verilmiş sonuncu şansı idi. Qərb bir daha hakimiyyətin dü-

formalaşması Azərbaycan-Qərb münasibətlərinə bir daha kölgə saldı. Kim düşünür ki, yaxın 5 ildə Rusiya Azərbaycana müsbət mənada nələrsə verəcək, yanılır. Yaxın gələcəkdə bu fikirlər xəyal qırıqlığına uğrayacaq. Çünki Rusiya Azərbaycanı heç vaxt gücləndirmək fikrində olmayıb, demokratik dəyərlərə söykənən, insan haqları olan ölkə olmağımızı istəmir. Yeni parlament Rusiyanın ölkəmizə təzyiq imkanlarını daha da artırdı. Buna qətiyyətlə imkan vermək olmazdı. Çünki bunun üçün Rusiya çoxdan hazırlaşdı. Bu gün bu məsələ tək-cə ölkəmizlə məhdudlaşmır. 2016-cı ilin fevralında Gürcüstanda keçiriləcək parlament seçkilərində Rusiya revans qazanmaq, Gürcüstan hakimiyyətinə təzyiq imkanlarını artırmaq istəyir. İndiki Milli Məclis nə qədər sözbəxan olsa da, Rusiya amilinə görə, ölkəmiz baxımından xoş gələcək vəd etmir".

□ **Cavanşir ABBASLI**

Rusiyalı müşahidəçilərin Şəhidlər Xiyabanına getməməsi etiraz doğurdu

Qabil Hüseynli: "Onların bu hərəkəti siyasi etikəsizlikdir"
Akif Nağı: "Bu, həm də Azərbaycan tərəfinin nöqsanıdır"

Parlament seçkiləri ərəfəsində bir çox ölkələrdən Azərbaycana nümayəndə heyəti, müşahidəçilər gəldilər. Onlar arasında şimal qonşumuz olan Rusiyadan da rəsmi qaydada səfər edənlər az olmadı.

Seçki prosesi ilə bağlı Azərbaycanda olmuş Rusiya Federasiyası Mərkəzi Seçki Komissiyasının sədri Vladimir Çurovun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti noyabrın 2-də Fəxri Xiyabana gedərək, mərhum prezident Heydər Əliyevin məzarını ziyarət etdilər. Lakin qonaqlar nədənsə "20 Yanvar" şəhidlərinin məzarlarını ziyarət etməyə lüzum görmədilər. Halbuki, mövcud protokol qaydalarına əsasən, ölkədə səfərdə olan rəsmi şəxslər Azərbaycan üçün tarixi əhəmiyyətli məkanları ziyarət edirlərsə, o zaman Şəhidlər Xiyabanına da getməlidirlər.

Bəs rusların Şəhidlər Xiyabanını ziyarət etməmələrinin səbəbi nədir?

Məsələ ilə bağlı "Yeni Müsavat"-a danışan **politoloq Qabil Hüseynli** rusiyalı nümayəndə heyətinin bu addımını siyasi etikəsizlik adlandırır: "Əslində protokol qaydasına görə hər bir ölkənin özünün müqəddəs hesab etdiyi və ziyarət edilməsi zəruri olan yerləri var. Həmin yerlər bizdə də müəyyəndir. Şəhidlər Xiyabanını ziyarət etmək ümumiyyətlə, ən zəruri protokol addımlarındandır. Rusiya prezidenti Vladimir Putinin özü belə Bakıya gələn zaman həm Şəhidlər Xiyabanını, həm də Heydər Əliyevin məzarını ziyarət edir. Seçki ərəfəsində Bakıya gələn rusların bu addımını anlamaq çətin-dir. Bu heç bir protokol qaydasına uyğun deyil və siyasi etikəsizlikdir".

Politoloqa görə, rusiyalıların bu addımı atmasına millətçilik faktorunun səbəb olması da istisna deyil: "Ola bilər ki, nümayəndə heyətinin arasında qatı millətçilər də olub. Rusiyada dövlət elitasının böyük bir qismi 1990-cı ildə Bakıya qoşun yeridilməsini o dövrdə Mixail Qorbaçov tərəfindən atılan yanlış addım hesab edirlər. Həmin hadisələr zamanı ölənlər isə günahsız sayırlar. Bir məqam da var ki, gerek onları müşayiət edən bizim nümayəndələr də təkid edirdilər ki, Şəhidlər Xiyabanı da ziyarət edilməlidir. İndi onlar yaqin ki, vaxt çatışmazlığını bəhanə edəcəklər. Lakin istənilən halda bu bir siyasi məsuliyyətdir".

Qarabağ Azadlıq Təşkilatının sədri Akif Nağı bildirdi ki, bu, rusların tarixə laqeydliliklərinin göstəricisidir: "Rusiya nümayəndələrin Şəhidlər Xiyabanına getməməsi Azərbaycan tərəfinin də nöqsanıdır. Onlar hökmən şəhidlərimizin uyuduğu yerə aparılmalı idilər. Digər tərəfdən, bu Rusiya hakimiyyətinin Azərbaycana münasibətinin göstəricisidir. 20 Yanvar faciəsinin Rusiya təşkil etmişdi. O hadisədə ruslar günahkardırlar. İndi isə bu halı görməməzliyə vurmaq istəyirlər. Ancaq belə deyil. Biz heç nəyi unutmuruq və unutmayacağıq".

□ **Əli RAİS**

Putinin varis planı-yeni ad

"Forbes"-in təhlilində deyilir ki, hazırda Prezident Administrasiyasının rəhbəri Sergey İvanovun mövqeləri çox güclənib

Bir müddət əvvəl ABŞ-ın nüfuzlu "Forbes" jurnalı Kremldə prezident Vladimir Putini hakimiyyətdən uzaqlaşdırmaq istəyən "Politbüro 2.0" adlı qrup barədə sensasion təhlil dərc etmişdi.

Orada deyilir ki, Kremlin elitasının nüfuzlu nümayəndələrindən ibarət bu qrup "vəziyyətin daha da pisləşməsinin qarşısını almaq üçün" Putini əvəzləməyə çalışır.

Təhlildə Putinin çevriliş yolu ilə əvəzlənə biləcəyinə dair variantın da nəzərdən keçirildiyi bildirilir.

Virtualaz.org saytı xəbər verir ki, Rusiyanın "Mincnenko Consulting Group" konsaltinq şirkəti "Politbüro 2.0" hesabının yeni versiyasını təqdim edib. Orada Putinin yaxın ətrafında qərarları qəbul edən qeyri-formal strukturun "varis əməliyyatına" başlamasından bəhs edilir.

Araşdırmada deyilir ki, Putinin yaxın ətrafında yer alan bəzi fiqurların mövqeləri zəifləyib. Bildirilir ki, "Politbüro 2.0" baş nazir Dmitri Medvedyevi sıradan çıxarmağa çalışır və "Varis-2024" planı üçün namizəd axtarışındadır.

Şirkət bildirir ki, Qərbin təbiq etdiyi sanksiyalardan sonra Rusiya üzünü Şərqlə tutub və ilk növbədə Çinlə yaxınlaşmağa başlayıb. Lakin bu taktika tezliklə nəticə verə bilməzdi, ona görə də Putin və komandası üzvləşdikləri çətin vəziyyətdən öz xarici siyasət opponentləri ilə geosiyasi müstəvidə fəal oyuna başlamaqla çıxmağa çalışır.

Nəticədə Rusiyanın Suriyada əməliyyatlara başlaması haqda qərar qəbul edilib və bu da Putini Yaxın Şərqlə daha mühüm oyunçuya çevirib.

Analitiklər hesab edir ki, Putinin 2018-ci ildə yenidən prezident seçiləcəyinə heç bir şübhə yoxdur. Ancaq Rusiya ABŞ-a qarşı ortamüddətli perspektivdə "Komintern" tipli alyans yarada bilməyəcək və 2018-ci ildən sonra iqtisadi problemlər yenidən ön plana çıxacaq.

Ona görə də "Politbüro 2.0" Rusiyada ciddi iqtisadi islahatlar apara biləcək menecerlər komandası hazırlayır.

Təhlildə deyilir ki, hazırda Prezident Administrasiyasının rəhbəri, peşəkar kəşfiyyatçı Sergey İvanovun mövqeləri çox güclənib.

Baş nazir Dmitri Medvedyev isə Putinə yaxınlığı sayəsində öz mövqelərini qoruyub saxlaya bilər. Lakin Medvedyev liberal obrazını dəyişərək hakimiyyətin mühafizəkar qanadı ilə yaxınlaşır, çünki liberal obrazın indi iş yaramadığını başa düşür. Nəticədə Medvedyev Qərb üçün məqbul partnyor olmaqdan uzaqlaşır.

Müdafiə naziri Sergey Şoyqu isə "Politbüro 2.0"-ı hələlik qane edir, onun işindən narazılıq yoxdur.

Ancaq Suriyadakı əməliyyatların və Yaxın Şərqləki proseslərin gələcək inkişafı Şoyqunun mövqelərinə həm müsbət, həm mənfi təsir edə bilər.

Administrasiya rəhbərinin müavini Vyacheslav Volodin isə "Politbüro 2.0"-da mövqelərini xeyli möhkəmləndirə bilib və administrasiyada mühüm postlara öz adamlarını yerləşdirib.

İndiyədək Kremlin "boz kardinalı" hesab edilən "Rosneft"

prezidenti İqor Seçinin isə mövqeləri zəifləyib.

Hazırda hakimiyyətə yaxın biznesmenlərin mövqelərində baş verən yerdəyişmə nəticəsində Rotenberg qardaşları birinci plana çıxıb.

Analitiklər hesab edir ki, FTX direktoru Aleksandr Bortnikovun, baş nazirin müavini İqor Şuvalovun, habelə milyarderlər Əlişir Osmanovun və Vahid Ələkbərovun da mövqeləri güclənib. Onlar "Politbüro 2.0"-a üzvlüyə namizədlər hesab olunurlar.

Türkiyədə ötən bazar keçirilən və hakim AKP-yə yenidən təkbaşına hökumət qurmaq imkanı verən parlament seçkiləri şübhəsiz ki, ermənilər üçün neqativ sürpriz oldu. Ən azı o baxımdan ki, həm prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan, həm də baş nazir Əhməd Davudoğlu və hökumətinin istər Dağlıq Qarabağ münaqişəsi olsun, istərsə də Ermənistanla sərhədlərin açılması - hər iki məsələdə mövqeyi kifayət qədər aydındır.

Ermənilərin xüsusi rəğbət bəslədikləri PKK-yönlü HDP isə erkən seçkilərdə daha az toplamaqla yanaşı, Türkiyə siyasi həyatına təsir imkanlarını faktiki, itirdiyi üçün daha koalision hökumətdə iştirak adı ilə hansısa şərtlər irəli sürə bilməyəcək. Həmin şərtlər arasında isə təcavüzkar Ermənistanla sərhədlərin açılması və iqtisadi-ticarəti əlaqələrin bərpası da var idi.

Bundan əlavə, kürdyönlü partiya saxta erməni soyqırımı iddiasının tanınması məsələsini parlamentin gündəliyinə gətirməyi hədəfləmişdi. Yəqin ki, yeni parlamentdə də HDP-çilər belə cəhdlərə baş vuraçaqlar. Lakin artıq bu qəbildən təşəbbüslərin heç bir sərəmə verməyəcəyi gün kimi aydındır - qatar gedib...

***

Beləcə, qardaş ölkənin 1 noyabr seçkilərindən daha güclü və inamlı çıxması ən əvvəl Er-

mənistanın maraqlarına zərbə sayıla bilər. Ayrı sözlə, düşmən ölkənin 1 noyabr seçkilərindən dolayı gözləntiləri basdırılmış oldu - təbii ki, əlahəzrət Türkiyə seçicisi sayəsində.

Bu da o anlama gəlir ki, işğalçı ölkə Dağlıq Qarabağ məsələsində konstruktiv mövqə tutmayınca onun təcridi davam etdiriləcək, demək, Ermənistanla iqtisadi-sosial durum bir az ad ağırlaşacaq, ölkədən miqrasiya daha da sürətlənəcək. Adekvat şəkildə hakim qüvvəyə - Sərkisyan iqtidarına qarşı ictimai etirazlar güclənmiş olacaq.

***

Yerli və əcnəbi analitiklər də təcavüzkar ölkəyə və onun rəhbərliyinə yaxşı heç nə vəd eləmirlər.

"Sərkisyan administrasiyası nə qədər vurnuxsa da, çıxış yolu tapa bilmir. Hakim zümrə artıq uçurumun astanasındadır". Bu sözləri politoloq Tofiq

Silahlı Qüvvələrə Yardım Fonduna 67 milyon manat vəsait yığılıb

Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinə Yardım Fonduna bu il noyabrın 1-dək 67 milyon 737 min 961,42 manat, 211 min 791.88 ABŞ dolları və 593,69 avro vəsait daxil olub. Bu barədə Müdafiə Nazirliyinin mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Qeyd edək ki, Silahlı Qüvvələrə Yardım Fondu Azərbaycan Prezidentinin 2002-ci il 17 avqust tarixli 755 sayılı fərmanı ilə yaradılıb. Fond Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin müasir tələblər səviyyəsində inkişafını təmin etmək, onun maddi-texniki bazasını möhkəmləndirmək və zəruri sosial tədbirləri maliyyələşdirmək məqsədilə yaradılıb.

Fondun maliyyə mənbəyi Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin maddi-texniki və sosial bazasının möhkəmləndirilməsinə maliyyə köməyi məqsədilə Azərbaycanın ərazisində fəaliyyət göstərən hüquqi və fiziki şəxslərdən könüllülük əsasında daxil olan maliyyə vəsaiti və qanunvericiliklə qadağan olunmamış digər daxilolmalardır.

Fondun əsas vəzifəsi Azərbaycanın etibarlı müdafiəsi üçün Silahlı Qüvvələrin inkişafını və onun maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsini, həmçinin hərbi qulluqçuların sosial müdafiəsinin daha da gücləndirilməsini təmin etməkdir.

Lakin söz yox ki, bu yöndə əsas yük dövlətin üzərindədir. Xatırladaq ki, Azərbaycanın hərbi büdcəsi Ermənistanın ümumi büdcəsindən artıqdır. Azərbaycan dövləti öz hərbi potensialını işğalçıdan daha üstün etmək üçün bütün mümkün imkanlardan istifadə edir.

bətlərinin qəlizliyi erməni marşrutunu daha üstün edib. Rusiya isə kəskin şəkildə 3.7 milyard dollarlıq İran-Ermənistan dəmiryolu layihəsinə qarşı çıxıb. Hazırda İran dəmiryolunun Azərbaycandan keçməklə tikintisi variantı üzərində fikirləşir. Bu layihə isə 400 milyon dollar dəyərinədir".

Amerikalı ekspertlərə görə, dəmiryolu layihəsi Rusiyanın Ermənistanla əngəl yaratdığı yeganə layihə deyil: "Avqustun 9-da Ermənistan və İran üçüncü yüksək gərginlikli elektrik xəttinin inşası barədə anlaşma imzalayıb. Bununla belə, erməni KİV-lərinin yazdığına görə, "Qazprom" artıq özünə bu xətdən energetik ixrac hüququ əldə edə bilib (Xətt ümumilikdə Ermənistandan elektrik enerjisinin ixracı, həmçinin, İran qazı ilə mübadilə üçün tikilir)".

***

Hər şeydən göründüyü kimi, qaz və infrastruktur amili, işğalçı ölkənin energetik müstə-

Türkiyə seçkiləri işğalçı Ermənistanın ümidlərini basdırdı

Yenidən təkbaşına hökumət qurmaq şansı qazanan AKP-nin Qarabağ şərtinin sərtləşəcəyi gözlənilir; təcavüzkarın təcridi davam edəcək; **"Stratfor"**: "Rusiya Ermənistanı zəif görmək istəyir, çünki..."

Abbasov axar.az-a deyib. Onun sözlərinə görə, xaricdən edilən köməklik və ianələr Ermənistanla ağır vəziyyəti aradan qaldıra bilməyəcək.

Sitat: "İrəvan hazırda iki məqama ümidlidir: Türkiyə ilə sərhədlərin açılmasına və Gürcüstan vasitəsilə Rusiyaya dəmir yolunun işə düşməsinə. Birinci variantda Ankara qəti bildirib ki, Azərbaycan torpaqları qaytarılmasa, sərhədlər bağlı qalacaq. Buna görə də ikinci variantın reallaşması indi böyük müşkülə çevrilib. Əvvəla, Azərbaycan rəsmi Tiflisə qarşı sanksiyalar tətbiq edə bilər. Digər tərəfdən isə Abxaziyadan keçən dəmir yolu bərpad vəziyyətdədir və onu bərpa etməkdən ötrü külli miqdarda vəsait lazımdır. Moskva və Tiflisin bu qədər böyük maddi yükün altına girmək istəyəcəyini düşünürəm. Oudur ki, Ermənistanın ümidləri bu sarıdan da puç olur. Ona görə də İrəvan üçün ən əlverişli variant Azərbaycan torpaqlarından öz qoşunlarını çıxarıb sağlam qonşuluq siyasətinə qayıtmaqdır. Əgər Ermənistan buna könüllü getməsə, o zaman məcburi şəkildə getməli olacaq".

***

Vəziyyətə sözsüz ki, Ermənistanın 1 nömrəli müttəfiqi sayılan Rusiyanın münasibəti də maraqlı olacaq. Kreml öz satelitinə yeni situasiyada hansısa köməklik göstərəcək, yoxsa?

"Rusiya Ermənistanı zəif görmək istəyir və onun İrəvanla layihələrinə maneə yaradır". Bu fikir ABŞ-ın "kölgə kəşfiyyatı" sayılan "Stratfor" analitik mərkəzinin məqaləsindəndir.

Məqalədə deyilir: "İrəvan-Tehran əlaqələrinin inkişafını ən az Moskva arzulayır - xüsusən də o halda ki, Rusiya belə layihələrə təsir imkanlarına malik olmayacaq. Yeni regional energetik proyektlər Ermənistanla yan keçməkdə davam edir. Moskva da məhz bunu -

Ermənistanın ondan asılı qalmasını istəyir. Rusiya erməniləri isə Moskvanın maraqlarına xidmət etməklə Kremlin erməni siyasətinin mühüm iştirakçısına çevrilə bilər".

Mərkəzin analitikləri arxında qeyd edirlər ki, İranın nüvə proqramına dair beynəlxalq "altılıq"la Tehran arasında Vyana anlaşması imzalandıqdan sonra İran dərhal Ermənistanla "qayğı göstərməyə" başlayıb: "İran öz enerji daşıyıcılarını Gürcüstanın Qara dəniz limanlarına, oradan da Avropaya çıxarılmasında Ermənistanı mühüm və potensial ixrac koridoru hesab edir. Əslində ixracın Türkiyə marşrutu daha əlverişlidir. Lakin Ankara-Tehran münasi-

qilliyə can atması Rusiya-Ermənistan münasibətlərində yaxın perspektiv üçün daha mühüm dəyərde olacaq.

Bu yerdə onu da qeyd edək ki, Ermənistan prezidenti Serj Sərkisyanın ötən həftə Gürcüstanla reallaşan işgüzar səfəri rəsmi İrəvanın müstəsna olaraq energetik blokadadan çıxmaq niyyətinə hesablanmışdı. Söhbət İrəvan Ermənistan vasitəsilə Gürcüstanla tranzit qaz kəməri çəkilməsinin mümkünlüyü ətrafında aparılan müzakirələrdən gedir.

Təbii ki, bu müzakirələri hamıdan çox Rusiya izləyir. Kremlin "dobro" vermədiyi layihələrdə isə çətin ki, İrəvan iştirakçı ola bilsin. Əsas səbəbi "Stratfor"çular artıq qeyd edib.

Növbəti il "böhran ili" olacaq. Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatlarının, neft hasilatının azalması və neftin qiymətinin ucuzlaşması 2016-cı ilə iqtisadi baxımdan yaxşı heç nə vəd etmir. Təsadüfi deyil ki, ölkə prezidenti də son çıxışlarında 2016-nın böhran ili olacağı ilə bağlı fikirlər səsləndirib.

Yaşanan son iqtisadi problemlər göstərdi ki, nə baş verirsə versin, bunun ilk və ən böyük zərbəsi sadə vətəndaşlara dəyir. Belə olduğu halda, böhran xəbərlərinin dolaşdığı məqamda insanları bir sual narahat edir. Böhran ilinin ilk ayları məhz qış mövsümünə təsadüf edir. Qış fəslə əsasən işsizliyin artdığı, ərzaq məhsullarının, xüsusən kənd təsərrüfatı məhsullarının bahalaşdığı bir dövrdür. Digər tərəfdən, Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatlarının azalması manatın növbəti devalvasiya ehtimalını artırır.

Bəs, böhran ilində qış aylarında iqtisadi çətinliklə qarşılaşmamaq üçün insanlar nə etməlidir? Ən bədbin iqtisadi proqnozların qarşısında hansı ehtiyat addımları atmalı, qışa necə tədarük görməlidir? İnsanlar əllərində olan vəsaitləri gözlənilən devalvasiyadan necə qoruyulmalıdır?

***

"Yeni Müsavat"ın suallarını cavablandıran iqtisadçı ekspert Natiq Cəfəri dedi ki, böhran ilinə müəyyən kiçik tədarüklər görmək mümkündür: "Ancaq bu problemi tamamilə həll etmir. İnsan maksimum bir neçə ayın ərzaq ehtiyatını yığa bilər. Təkcə bu qış yox, ondan sonrakı aylarda, illərdə də böhran davam edəcək. Şəhərdə bahalı geyim dükanlarının bağlanması, elektrotexnika satışının xeyli dərəcədə aşağı düşməsi, mebel, avtomobil satışının xeyli dərəcədə azalması, hətta Azər-

baycan xalqının sevimli əyləncə vasitəsi olan mobil telefon satışının da aşağı düşməsi onu göstərir ki, artıq insanlar çətin rejiminə keçib. Əhali demək olar ki, xərclərini ancaq gündəlik tələbatı üçün sərf edir, səyahətlər təxirə salınır".

Ekspert onu da vurğuladı ki, böhranın bir neçə ayı əhatə edəcəyini düşünmək sadəlövlük olar: "Bu bir sistem böhranıdır və bunun qarşısını almaq üçün ciddi islahatlar həyata keçirilməlidir. 2016-cı il böhranın başladığı il kimi yadda qalacaq. Qış ayları daha ağır keçəcək. Həm də burada mövsümi tətillər də var. Qış aylarında ərzaqların bahalaşması da gözlənilir. Hökumət islahatlar aparmasa, əhalinin öz gücünə bu böhrandan çıxması ehtimalı olduqca aşağıdır".

Iqtisadçı alim Vüqar Bayramov isə "Yeni Müsavat" a açıqlamasında bildirib ki, vətəndaşlar əllərindəki vəsaiti bir deyil, bir neçə valyuta ilə saxlamağa üstünlük verməlidirlər: "Ötən ilin payızından etibarən biz təklif etmişdik ki, vətəndaşlar öz vəsaitlərini, nağd pullarını valyuta səbəti şəklində saxlasınlar. Çünki vəsaitlərin valyuta səbəti şəklində saxlanması birmənəli şəkildə imkan verir ki, vətəndaşlar pullarını sığortalaya bilsinlər. Valyuta səbətinin strukturunu da vətəndaşlara təklif edirik. Məqsəduyğundur ki, vəsaitlərin 70 faizi ABŞ dolları ilə, 15 faizi cari xərclər üçün manatla, 15 faizi isə avro

Qısa tədarük görün, "böhran ili" qapıda...

Vüqar Bayramov: "Məqsəduyğundur ki, vəsaitlərin 70 faizi ABŞ dolları ilə, 15 faizi cari xərclər üçün manatla, 15 faizi isə avro ilə saxlanılsın"

Vüqar Bayramov

ilə saxlanılsın. Bu da vətəndaşlara imkan verir ki, valyutaların məzənnəsi dəyişilsə belə, onlar maddi ziyana düşməsinlər".

Ekspert növbəti ildə ərzaq məhsullarının qiymətinin Mərkəzi Bankın manatla bağlı siyasətindən asılı olduğunu bildirdi: "Təbii ki, 2016-cı il asan olamayacaq. Lakin bu o anlamaya gəlmir ki, Azərbaycanda ərzaq qıtlığı olacaq. Birmənəli şəkildə ərzaq qıtlığı proqnozlaşdırılmır.

Bu birmənəli şəkildə biznesə müdaxilələrin aradan qaldırılmasında asılı olacaq. Ölkə prezidenti də bu istiqamətdə tapşırıqlar verib. Biznesə müdaxilələr aradan qaldırılsa, lisenziyaların verilməsində şəffaflıq təmin olunarsa, bu nəinki ərzaq məhsullarının qiymətlərinin artımını qarşısını alacaq, hətta məhsulların ucuzlaşmasına gətirib çıxara bilər. Çünki bizim sahibkarlarla apardığımız müsahibələr, xərclərin strukturu ilə bağlı apardığımız monitorinqlər də onu göstərir ki, bu gün ərzaq məhsullarının qiymətinin bir hissəsi biznesə qanunsuz müdaxilələr səbəbindən yaranan xərclərdir. Əgər bu xərclər aradan qaldırılsa, bu imkan verəcək ki, qiymətlər ucuzlaşsın. Eyni zamanda, alıcılıq qabiliyyəti də aşağı düşüb və tələb azaldığı üçün qiymətlərə də təsir göstərə bilər. Bu baxımdan qiymət dəyişikliyi Mərkəzi Bankın manatla bağlı qərarından asılı olacaq. Əgər ABM manatın mövcud məzənnəsini qoruyub saxlayacağısa, o zaman ciddi qiymət artımları baş verməyəcək, əksinə müdaxilələr aradan qalxsa və tələb azalsa, qiymətlər aşağı düşə bilər. Lakin ABM üzən məzənnə siyasətinə keçərsə, bu da manatın məzənnəsinin yumşalmasına səbəb olarsa, bu manat ifadəsində qiymət artımlarına gətirib çıxara-

racaq. Ona görə də, birmənəli şəkildə Mərkəzi Bankın məzənnə siyasəti ilə bağlı qəbul etdiyi qərar həlledici olacaq".

V. Bayramov mənzil və ya torpaq bazarına vəsait yatırmanın, eləcə də qızıl vəsait yönəlmənin məqsəduyğun olmadığını bildirdi: "İndiki məqamda vətəndaşlar üçün məqsəduyğundur ki, pullarını valyuta səbəti formasında saxlasınlar. Bəzi vətəndaşlar vəsaitlərini mənzil və ya torpaq bazarına yönəltməklə qoruyub saxlamağa çalışırlar. Ancaq bu istiqamətə sərmayə edənlər də nəzərə alsınlar ki, hər iki istiqamətdə qiymət azalmaları var. Qızıl da vəsait yatırmaq məqsəduyğun hesab olunmur. Çünki qızılın alış və satış qiymətləri arasında fərq var. İndiki halda valyuta səbəti şəklində vəsaitlərin saxlanması hər hansı sahəyə yatırım etməkdən daha etibarlıdır".

□ Nərgiz LİFTİYEVA

Problemlili kreditlər 7 faizi ötdü - banklar çıxılmaz durumda

Ekspertlər bildirirlər ki, bank sistemində olan qeyri-müəyyənlik güvəni də xeyli zədələyib və əmanətlərin çıxarılması da sürətlənir

Ölkədə kredit problemi daha da ciddiləşir. Mərkəzi Bankın yanvar-sentyabr ayları üçün dərc etdiyi hesabatı da ortaya ciddi rəqəmlər qoyub. Mərkəzi tənzimləyicinin məlumatına görə, oktyabrın 1-i üçün ümumi kredit portfelini 19 milyard 113,5 milyon manat təşkil edib ki, bunun da 1 milyard 353,8 milyon manatını və ya 7,06 faizini problemlili kreditlər təşkil edir. Ötən il oktyabrın 1-i üçün göstəricilərlə müqayisədə uğursuz borclar 380,6 milyon manat və ya 39,11 faiz artıb.

Ekspertlər bildirirlər ki, əgər nəticəni qismən fevral devalvasiyanın adına çıxmaq olarsa (ABŞ dollarına nisbətə - 34,5 faiz), digər qaytarılmayan hissəni həm sahibkarların, həm də istehlak krediti istifadəçilərinin imkanlarının azalması ilə əsaslandırmaq olar. Belə ki, təkcə bir ay ərzində - sentyabrın 1-i üçün problemlili kreditlərin həcmi 20,2 milyon manat (1,51 faiz) artıb. Mərkəzi Bankın məlumatına görə, ay ərzində iqtisadiyyata kreditlər şəklində investisiyalar azalıb: 982,3 milyon manat və ya 4,89 faiz. Mərkəzi Bank bunu Azər-

baycan Beynəlxalq Bankında restrukturizasiya tədbirləri ilə əsaslandırır.

Ekspertlər bildirirlər ki, problemlili kreditlərin artması bankları çətin duruma salıb. Belə ki, nəticədə əhali əmanətlərini daha da sürətlə çıxarmağa başlayacaq. Yəni problemlili kreditlərin artması əmanətlərin çıxarılmasını sürətləndirir və bankları müflis edir.

Ekspertlərə görə, ciddi məqam problemlili kreditlərin artmasıdır. Həmçinin kredit qoyuluşunun artım tempinin azalmasıdır. Üstəlik, əmanət qoyuluşunun azalmasıdır.

Ekspert Natiq Cəfəri məsələ ilə bağlı bildirir ki, problemlili kreditlər ölkədə hər ay artır: "2015-ci ilin yanvar ayının 1-ə 900 milyondan bir az çox olan problemlili kredit vardı. İndi artıq 1,5 milyard manata çatır. Burada fevral devalvasiyası da önəmli rol oynayıb. Bank siste-

mində olan qeyri-müəyyənlik, yayılan xəbərlər, informasiya fonu insanlarda banklara olan güvəni xeyli zədələyib: "Məhz buna görə də vətəndaşlar banklardan depozitləri çəkməyə başlayıblar. Bankların əsas dövrüyə mənbəyi məhz depozitlərdir. Onların azalması təbii

ki, bankların ümumi dövrüyəsinə, kredit gücünə təsir göstərir. Ümumiyyətlə, yaxın gələcəkdə bank sektorunda stressli vəziyyət davam edəcək, hətta artacaq, bəzi bankların bağlanması, ya da birləşdirilməsi prosesləri olacaq".

Ekspert Əkrəm Həsənov məsələ ilə bağlı bildirdi ki, problemlili kreditlərə görə birinci yerdə Beynəlxalq Bank gəlir: "Problemlili kreditlərin həcmi artır. Əvvəla, ona görə ki, əhalinin gəlirləri azalır, sahibkarlar müflis olur. Yeni ümumi iqtisadi durum pisləşdikcə əhali və biznes kreditləri qaytara bilmir. Digər tərəfdən, devalvasiya da həlledici rol oynayır. Onun nəticəsində kredit qalıqları artıb və borclular sadəcə, ödəniş qabiliyyətini itirib. Əgər güzəştə getsəydilər banklar bunun təsirini azalda bilərdi. Amma gəlmədilər və nəticədə vəziyyətlərini ağırlaşdırdılar. Təbii, vacib amillərdən biri də bankların öz-öz-özündə korrupsiya, qeyri-peşəkarlıqın hökm sürməsidir. Normal idarəetmə yoxdur. Kimə gəldi, necə gəldi kredit veriblər. Problemlili kreditlərin həcmi artdıqca banklara etibar da azalır. Axi banklar öz pullarını deyil, əmanətlərin pulunu kredit verir və nəticədə batırır. Buna görə də əmanətçilər əmanətlərini geri çəkirlər".

Kredit mütəxəssisi Cavid Kərimov isə anspress-ə bildirdi ki, problemlili kreditlərin artması makroiqtisadi göstəricilərə da-

yanır. "Neftin qiymətinin yüksək olduğu vaxtda ölkəyə güclü valyuta axını var idi. Həmin dövrdə bizim qızıl ehtiyatımız artır, manat möhkəmlənir, inflyasiya səviyyəsi aşağı düşürdü, müəyyən vaxtdan bir əməkhaqları artırılırdı. Ölkədə maliyyə problemləri olmurdu. Həmin dövrdə həm hüquqi, həm fiziki şəxslər kreditlər götürmüşdülər", - deyən Cavid Qurbanov neftin qiyməti aşağı düşəndə vəziyyətin dəyişdiyini bildirdi. "Neftin qiymətinin aşağı düşməsi həm müəssisələrin fəaliyyətinə, həm də insanların yaşayışına təsir etdi. Gəlir, mənfəət azaldığı üçün müəssisələr müəyyən layihələri dayandırdı, bəzi xərcləri azaltdı, eyni zamanda müxtəlif şirkətlərdə işçilər içərisində ixtisar aparılmağa başladı. Təbii ki, bütün bunlar ödəmə qabiliyyətinin də zəifləməsinə, bəziliklə, problemlili kreditlərin artmasına səbəb oldu", - deyər o qeyd edib.

Mütəxəssisin sözlərinə görə, belə olan halda heç bir tərəfin zərər görməyəcəyi çıxış yolu tapmaq lazımdır. "Bank sistemi elə qurulub ki, verilən pul geri qaytarılmalıdır. Lakin fiziki və hüquqi şəxslərin ödəmə qabiliyyəti zəiflədiyindən bu iş çətinləşir. Bu səbəbdən həm bankların, həm də borcunu ödəməkdə çətinlik çəkən müştəriləri nəzərə alaraq müxtəlif tədbirlər görmək lazımdır".

□ RÖYA

Oktabrın 31-də sosial şəbəkədə yayılan bir status cəmiyyətdə ciddi müzakirələrə səbəb olub. İlahiyyətçi Hacı Şahinin adına bir neçə səhifədə paylaşıldıqdan sonra daha geniş müzakirəyə səbəb olan statusda kişilərə sonuncu vaqona minməmək və beşinci vaqonun yalnız qadınların istifadəsində olması təklif edildi. Bu yolla da qadınların ictimai nəqliyyatda rastlaşdığı bəzi problemlərin qarşısını almağın mümkünlüyü qeyd edildi. Maraqlıdır ki, elə aksiya ən çox da sosial şəbəkədə ciddi tənqid olunub. İctimai fikir nümayəndələri, jurnalistlər, siyasətçilər bunu daha çox cinsi ayrı-seçkilik, gender bərabərliyinin pozulması kimi qiymətləndirib. Bəzi gənc xanımlar isə təklifi ironiya ilə dəstəkləyiblər: “Qoy hamı yerindən durğuzmaq istəyən xalalar o vaqonlara minsin, biz kişilər olan vaqona minməyə hazırıq”.

Hacı Şahin təklif müəllifi deyilsə?..

Amma ilahiyyətçi Hacı Şahin artıq bu təklifin müəllifi olması ilə bağlı deyilənləri təkbiz edib. Bildirib ki, təklifin yayıldığı səhifə ona məxsus deyil. Modern.az-a açıqlamasında Hacı Şahin deyib ki, daha öncə də adına bir səhifə olub və onu sındırıblar: “Hazırda adıma onlarla belə səhifə var və onların heç biri mənim deyil. Səhifələri işlədənlərin heç birini də tanımıram. Həmin səhifələrdə çox vaxt mənəndən sitatlar paylaşılır, əksəriyyəti də səhvdir. Mənim səsləndirmədiyim fikirləri də ora yazırlar. Mən heç vaxt belə fikir səsləndirməmişəm. Ümumiyyətlə, axırncı vaqona minməmək həll yolu deyil. Bu, düzgün olmayan, qeyri-ciddi fikirlərdir”.

Amma ilkin ehtimallar budur ki, bu təklif dini çevrələrdən ortaya atılıb. Məqsəd isə cəmiyyətin nəbzini yoxlamaq, buna veriləcək reaksiyanı öyrənmək olub. Nəticədə ortaya çıxan neqativ reaksiya isə təklif müəllifinin kimliyini də qeyri-müəyyən edib.

Artıq məsələyə “Bakı Metropoliteni” QSC-də qarşıb və mətbuat xidməti rəhbərliyi tərəfindən verilən açıqlamada bu kampaniyanın qeyri-mümkünlüyü bildirilib. “Bizim işimiz sənişinləri rahat və təhlükəsiz daşınmasını təmin etməkdir. Sənişinlər də bizim üçün eynidir. Kim harda istəsə, minib gedə bilər. O kampaniyanı kim, hansı ağılla başlayıb və hansı zərurətdən yarandığını deyə bilmərəm”. Açıqlamanı “Bakı Metropoliteni” QSC-nin mətbuat xidməti və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin rəisi Nəsimi Paşayev cəbhə.info-ya verib.

Yaponiya və Taylandda xüsusi vaqonlar var -

Maraqlıdır ki, ideya ortaya atılan gündən dünya təcrübəsi ilə analogiya aparılır, bir çox inkişaf etmiş ölkələrdə bunun nümunəsi olduğu qeyd edilir. Hansı ölkələrdə, necə tətbiq olunur? “Yeni Müsavat” dünya təcrübəsinə nəzər salıb, bu detalları müəyyənləşdirdi.

Başlayaq Yaponiyadan. Bu ölkənin metrolarında qadınlar üçün ayrıca vaqonlar olur. Bu vaqonları xüsusilə pik saatlarda xəttə buraxırlar ki, kişilər basabasda qızları narahat etməsinlər. Yaponlarda ictimai nəqliyyatda qızları narahat etmək, onlarla fiziki təmasa meyl etmək geniş yayılıb. Buna baxmayaraq, Yaponiya seksual zorakılığa görə dünyada sonuncu yerlərdən birini tutur.

Taylandda kişilərlə birgə səyahət etmək istəməyən qadınlar üçün ayrıca vaqonlar buraxılıb. Hakimiyyət dairələrinin fikrincə, bu qadınların təhlükəsizliyini artıracaq. Yenilik 2014-cü ilin avqustun 1-dən tətbiq olunub. Adı sənişin qatarlarına qadınları daşımaq üçün nəzərdə tutulmuş ikinci sinifli əlavə vaqonlar qoşulur. Bu vaqonlara bir sıra məhdudiyyətlərlə kişilər də buraxılır. Onlar 10 yaşından yuxarı və boyları 150 santimetrdən artıq olmamalıdır.

İngiltərə təklifi “yox” deyib
Çində Pekin, Şanxay və s. böyük şəhərlərdəki ictimai

“Qadınlar üçün axırncı vaqon” söhbəti aranı qatdı

Heç kəs ideyanın müəllifliyini boynuna götürmür, amma...

Bəzi ölkələrdə bu sistem qadınlara qarşı zorakılıq əleyhinə tətbiq edilir

nəqliyyatlarda pik saatlarında qadınlara qarşı nalayiq hərəkətlər çoxaldığı üçün belə bir təklif gündəmə gəlmişdi. Amma ölkə rəsmiləri “qadınlar üçün xüsusi vaqon” təklifinə müsbət yanaşmamış və daha fərqli çıxış yollarını axtarmışdı. Onlar bildirmişdi ki, qadınlar üçün vaqon ayırmaq əvəzinə ictimai nəqliyyatın bir tərəfində qadınlar, yaşlılar və uşaqlar üçün xüsusi yer ayrılması vəziyyətdən çıxış yolu ola bilər. Rəsmilər, Pekində hər gün 4 milyondan çox insanın metrodan istifadə etdiyini, bunun yarısının qadın olduğunu vurğulayaraq, bu vəziyyətdə qadınlara xüsusi vaqon ayrılmasının çətin olacağını demişdilər.

2015-ci ildə İngiltərədə ictimai nəqliyyat vasitələrində artan təcavüz hadisələrinə qarşı qatarlarda bəzi vaqonların təcavüz qadınların buraxılması təklif edilmişdi. Müxalifət partiyası liderlərindən olan Ceremi Corbynanın səsləndirdiyi bu təklif uzun müddət müzakirə olunmuşdu. Müxalifət lideri demişdi ki, qadınların fikrini öyrənmədən sonra belə bir təkliflə çıxış edib.

Məqsədinin qatar platformarından avtobus dayanacaqlarına və oradan da kütləvi daşıma vasitələrinə qədər nəqliyyat qadınlar üçün təhlükəsiz hala gətirmək olduğunu ifadə edən Ceremi Corbyna İşçi Partiyasının digər namizədləri olan Yvette Cooper və Harri Burnhamdan, eləcə də dəmir

yolları üzrə nazir müavini Claire Perrydən gəlmişdi. Perri bildirmişdi ki, qadınlar üçün xüsusi vaqon fikri 2014-cü ilin sentyabr ayında müzakirə edildi. Həmin vaxt bir universitet tərəfindən hazırlanan xüsusi məruzədə qeyd edilmişdi ki, ayrı vaqon tətbiqi “geriyə doğru bir addım” və həm qadınlar, həm də kişilər üçün alçalıcı ola bilər.

2010-cu ildə bu məsələyə rəsmi razılıq var idi?

Amma “Yeni Müsavat” araşdırma zamanı onu da üzə çıxardı ki, bu məsələnin Azərbaycanda müzakirə olunması birinci dəfə deyil. 2010-cu ildə mediada sözügedən mövzu gündəmə gəlmişdi. Həmin vaxt “ELS” Müstəqil Araşdırmalar Mərkəzinin Azərbaycanda apardığı sorğu əksər sənişinlərin qatarlarda qadınlar və kişilər üçün ayrı vaqonların yaradılmasına tərəfdar olduğunu üzə çıxarmışdı. Sorğuya cavab verən qadınların 92,4%-i qadınlar üçün xüsusi vaqonların ayrılmasını dəstəkləyib.

Sorğuda iştirak etmiş kişilərin də qadınların ayrıca səyahət etmələri üçün müvafiq şəraitin yaradılmasına tərəfdar olduqları üzə çıxıb. Onların 76,4%-i ayrıca “qadın vaqonları”nın təşkil edilməsini, 9,2 %-i isə “kişi vaqonlarının” təşkilini təklif ediblər.

Həmin vaxt Azərbaycan Dövlət Dəmir Yolu (ADDY) QSC-nin mətbuat xidmətinin rəisi olan Nadir Əzməmmədov bununla bağlı deyərler.org say-

tına Azərbaycanda da bunun mümkün olduğunu bildirmişdi. Sitata diqqət: “Bu narahatlıqla bağlı bizə tez-tez zənglər edilir. Deyirlər ki, artıq dünyada bu geniş yayılıb ki, qadınların kupelərdə qadınlarla yol getmək istəyirlər. Belə bir məsələ gündəmdə

Bir səs - bir kilo şor, seçki yengəliyi və toplanan təcrübə

Samir SARI

Deyərdilər, inşallah, bir sonu olar, əl-əlbət, bizim məhəlləyə də şorsatan gələr.

(Bu sözü ilk dəfə kim deyibsə, güman ki, yuxarı məhəllədən olub şor yaxmacı yeyə-yeyə ona acıq verən şəxsə aşağı məhəlləli adam deyib. Yeni şorsatanla alış-veriş edərək şor sahibi olmağın yüksək rifah halı sayıldığı vaxtlar olub. Siz də deyirsiniz, dolanışmaq çətinidir).

Amma şorsatan bu dəfə də gəlmədi. Ümumiyyətlə, iyirmi ildən çoxdur bizim məhəlləyə şorsatan üzükür, hər cür şarlata gəlir, torpaqsatan, mandatsatan, lidərsatan gəlir, amma şorsatan gəlmir.

Burada əlbəttə ki, “şorsatan” təşbehdir, söhbət heç də heyvandarlıqla dolan rayonlardan motalını, bidonunu götürüb gələn xalalardan, əmilərdən getmir. Əcnəbilərdə uğur simvolu Fortuna olduğu kimi, bizdə də Şorsatandır, o məhəlləyə gələndə bayram olur, yeni işlər uğurlu gedir.

O da ki illərdir gəlir. Arada bir-iki dəfə (1995, 2000) məhəllənin girəcəyində görüldüyü oldu, onda da hər dəfə həvəskar komsomolçu gənclərin 4-5-nə bir nəbəki şor dadırıb aradan çıxdı. Bir dəfə də (2005) 3-4 siyasi funksioner hərəyə bir dürməklik şor qoparda bildilər. Odu-budu, ta məhəlləyə şorsatan gəlir. Lavaşı, təndir çörəyini, fətiri, ləzgi xərəyini hazırlayıb gözləməklə deyil, şor yoxdur.

Ona görə də ta camaat onu gözləmir, çörəyini yavan yeyir. İnsanlar anlayır ki, bu ölkədə çətinlik, nə seçməyə qocurlar, nə də seçilməyə. Ən pisi odur ki, heç prosesi axırcan müşahidə etməyə də qoyurlar. Bizdə seçki, sanasan, toy mərasimidir, əvvəldən axıra iştirak edə, deyib-gülə, tamaşaya dura bilərsən. Amma elə ki, saat 18 oldu, 18+ söhbəti aktuallaşdı, hamı dağılışıb getməlidir və komissiya üzvləri seçki qutularıyla baş-baş qalmalıdır. Ta onlar surğucu necə açacaqlar, qutunu necə boşaldacaqlar, nəyi neçə dəfə sayacaqlar, özləri bilərlər. Çox intim məsələdir, bunu heç kəs görməməlidir.

Budur, deyirlər, budəfəki seçkidə MDB-dən gələn müşahidəçi MnSK üzvünə saxtakarlıq öyrədirmiş, deyirmiş, bu işi belə eləsən, protokolla qutudakı səslərin sayı taraz olar. Görünür, yerli komissiya üzvü yeniymiş, naşaymış, yaxşı tutuzdura bilmirmiş. Beləsinə kömək lazımdır axı. Vaxtilə 15 müttəfiq, qardaş respublika olmuşuq, belə günlərdə bir-birimizə “injener” köməyi etməyəkmiz? Bu köməyin də adını seçki yengəliyi qoyaq, getsin.

Seçkilərin nəticələrinə görə pərt olanlar var, deyir ki, üzülməsinlər, qarşıda hələ nə qədər pərtliklər, nə qədər umsuqluqlar var.

Hər dəfə həvəslənib meydana çıxanlar olur, gələn dəfə də olacaq. Startda çoxu ümid edir ki, bəlkə bu dəfə məhəlləyə şorsatan gələcək, uğur ilahəsi - Fortuna üzünü bizə döndərəcək. Amma çifayda, nə Fortuna, nə şortuna... Gün gəlir, həvəsli namizədlər də əfruzların, məzahirlərin Bozdağ qayaları kimi boz sifətini görür və... təcrübə toplayırlar. Gələn dəfə onlar artıq seçki məzhəkəsində rol almaq üçün çox həvəsli olmayacaqlar. Əvəzində yeniləri gələcək. Hər şey Kürdəmir yolunun üstündəki pavilyonlarda olduğu kimidir: buranın dadını bir dəfə bilən bir də qapıdan girmir, amma hər dəfə təzə sənişinlər girir.

Bir müşahidəçi də danışır ki, Sabirabadda camaata seçkiyə gəlib səs vermək üçün pul paylayırdılar, amma çox az, 3 manat. Bəzi yerlərdə 10 manat olub, amma çox kəndlərdə məzənnə 3 imiş. 10 manatı o adama vermişlər ki, ailə üzvlərinin üçünün əvəzindən səs verəcək. Düzdür, orada bir manat artıq gedir, amma eybi yox, qoy o 1 manat demokratiyaya, şəffafılığa qurban olsun. İtən yerə getmir, dolayısıyla xalqımızın rifahına gedir, ailə büdcəsinin artmasına sərf olunur.

Yeri gəlmişkən, bazarda yaxşı şoron qiyməti təxminən 3 manatdır. Bu üzəndən sabirabadlı seçicilər fəxr edə bilərlər ki, bəzi yerlərdən fərqli olaraq builki seçkilərdə onların məhəlləsinə şorsatana ödəmək üçün pul paylayanlar gəlib. Başqa yerlərdə heç o da olmayıb, peşəkar seçiciləri müftə işlədiblər.

Bir sair dostum var, 1 noyabr haqq-hesabına görə pərt və umsuq olanlara şeirlə təsəlli verərək yazıb: “Murtuza qalmayan dünya əfruzda qalmaqacaq, qırğı gözlü siyah quşa, novruza da qalmaqacaq”.

Gələn seçkilərdə!

□ **Sevinc TELMANQIZI**

Apelyasiya Məhkəməsi

2+2=29... etdiyini təsdiqlədi

Vəkil Ceyhun Yusifov Konstitusiyaya Məhkəməsində bunun əksini sübut etməyə çalışacaq

Noyabrın 3-də Bakı Apelyasiya Məhkəməsində hakim Faiq Qasimovun sədrliyi ilə qətdə şübhəli bilinərək istintaqa cəlb olunan Samir Əliyevin vəkillərinin şikayətinə baxılıb. Vəkillərin məhkəməyə üz tutmasına səbəb S.Əliyevin elementar müdafiə hüquqlarının tapdanmasıdır. Belə ki, S.Əliyev həbsdən sonra Baş Prokurorluğun Ağır Cinayətlərə Dair İstintaq İdarəsində onun təqsirli bilindiği qətl işi üzrə Aslan İbrahimovun rəhbərliyi ilə istintaq qrupu araşdırmalara başlayıb.

İstintaq müddətində S.Əliyevin yaxınları ilə telefon danışığının qadağan olunması və görüşlərdən məhrum edilməsi haqda qərar verilib. Belə qadağaların tətbiq olunmasının səbəbi açıqlanmayıb. Üstəlik, vəkillərin müdafiəni qurmalarına da çox ciddi əngəllər yaradılıb. Vəkil Ceyhun Yusifov deyir ki, bu ilin iyulunda S.Əliyev həbsə alınandan bu günə qədər müdafiəçisi olaraq keçirə bilməyib: "Nəsimi Rayon Məhkəməsinə etdiyimiz şikayət heç bir araşdırma aparılmadan rədd edildi. Həmin qərardan verdiyimiz şikayətdə bizə məlum olmayan səbəbdən təmin edilmədi. Məhkəmədə elə təəssürat yaratdı ki, sanki 2+2 = 29 edir. Bakı Apelyasiya Məhkəməsində bu gün keçirilən prosesdə hakim müstəntiqin dırnaqarası arqumentlərini əsaslı saydı. Müstəntiq Aslan İbrahimov Samir Əliyevin hüquqlarını pozarkən yazır ki, guya o, 6 yaşlı övladı ilə telefonla da-

nışsa zərərçəkmişə həmin uşağın təsir etmək imkanı yaranar! Və eyni zamanda yeni hazırlanan cinayətlərin qarşısını almaq mümkünsüz olar! Belə bir absurd mülahizələrlə müstəntiq Samir Əliyevi hüquqsuz duruma salıb. Müstəntiqin Samir Əliyevin hüquqlarını pozmaqla tətbiq etdiyi qadağa fərdə münasibətdə deyil, tam şəkildə qadağadır. Yəni faktiki qanunla nəzərdə tutulmuş hüququn qadağasıdır, faktiki qanuna qoyduğu qadağadır. Bu vəzifə səlahiyyətlərindən kənara çıxmıdır.

Çox təəssüf edirəm ki, məhkəmədə belə bir qanunsuzluğa göz yumuldu".

Vəkil Bakı Apelyasiya Məhkəməsində çıxarılmış qərardan Konstitusiyaya Məhkəməsinə şikayət veriləcəyini də açıqladı: "Müstəntiqin tətbiq etdiyi qadağa Konstitusiyanın 3-cü fəslinə - yeni Əsas İnsan və Vətəndaş Hüquqları, eyni zamanda 22 may 2012-ci tarixində qəbul edilmiş "Həbs yerlərində saxlanılan şəxslərin hüquq

və azadlıqlarının təmin edilməsi haqda" Qanunun 19-cu maddəsinə pozmaqla qəbul olunub. Aslan İbrahimova məhkəmədə qanuna qadağa qoymaq səlahiyyətinin olmadığını bildirdilər. Ondan Xidmətin 3 əməkdaşını ədliyyə orqanlarından qovulmasına səbəb olan hərəkətlər edib. Samir Əliyev həbs olunandan sonra işgəncəyə məruz qalıb. Ona işgəncə altında sənədlərə imza etdiriblər".

Qeyd edək ki, S.Əliyev Cinayət Məcəlləsinin qəsdən adam öldürməyə cəhd və qəsdən adam öldürməkdə itiham olunur. O, həyat yoldaşı 1981-ci il təvəllüdü Nətvan Əliyevanı öldürməkdə şübhəli bilinərək saxlanılıb.

□ E.MƏMMƏDƏLİYEV

Kişilər!!! Axırcı şans!!!

İsrail təbabəti tətbiq edilir!

Əgər Sizə nə Azərbaycanda, nə də xaricdə heç kim kömək edə bilməyibsə, onda yaxşı insanlara, aşağıdakı xəstəlikləri, keyfiyyətli, qısa müddətlə və tam müalicəsini d-r Vaiz Səmədov apara bilər:

- * Cinsi zəiflik, meyilin və ereksiyanın azalması tam impotensiyədək (yaşdan və səbəbdən asılı olmayaraq)
- * Cinsi marağın və cinsi aktların azalması
- * Vaxtıdan tez toxum ifrazatı (səbəbdən asılı olmayaraq)
- * Toy gecəsinin uğursuzluqları (kişi tibbi problemlər)
- * Prostatitlər. Prostat vəzin böyüməsi və ya kiçilməsi
- * Prostat adenomasi (vəzidə diüynlərin amala gəlməsi)
- * Cinsi vəzilərin-xayaların böyünməsi və ya kiçilməsi
- * Qasıq-xayalıqda sızıltı, küt və ya kəskin ağrılar
- * Əvvəldən xarici cinsi üzvün balaca olması
- * Xarici cinsi üzvün sonradan birdən kiçilməsi
- * Cinsi üzvün diüynlə birdən öyilməsi (Peyroni xəstəliyi)
- * Oğlan uşaqlarında cinsiyyət üzvlərinin inkişafsızlığı
- * Uşaqlarda gecə vaxtı yerinə sidiyə getməsi (enurez)
- * Hormonal və iltihablı sonsuzluq (kişilər və qadınlarda da)
- * Yuxusuzluq və yuxu pozuntuları
- * Sidik aktlarının gecə ya gündüz tez-tez olması
- * Sidik aktlarının çətinlikləri və tutulmaları
- * Cinsi aktla bağlı sidikdə və spermada qan olması
- * Zöhrəvi xəstəliklərdən sonra qalqlar və ağrılaşmalar
- * Saçların bütün formalatda tökülməsi. Sızanaqlar
- * Yuxuda iken və yuxudan qalxanda qan təzyiqinin yüksək qalxması
- * Boyun, baş, bel, ayaq ağrıları və osteoxondroz
- * Onurğa sütununun yırtığı, qulunların dərmansız müalicəsi

Həkimə zəng etmək üçün (saat 11.00-dan sonra)

Tel: (050) 213 88-05.

Həkimin 16 TV çıxışları: youtube.com və facebook.com doktor Vaiz Səmədov.

Bakıda evdən 100 min dollarlıq qızıl oğurlandı

Suraxanı rayonunda evdən külli miqdarda oğurluq edilib. Musavat.com xəbər verir ki, Qaraçuxur qəsəbə sakini Mahir Abdullayevin evindən səyfi sındıraraq içində olan 3900 dollar və 100 min dollar dəyərində qızıl zinət əşyaları oğurlanıb. Oğru və ya oğrular evə pəncərənin demir barmaqlıqlarını sındırmaqla giriblər. Faktla bağlı Suraxanı Rayon Polis İdarəsində araşdırma aparılır.

□ İlkin MURADOV

Azərbaycanda fəlcilə qadağan edilir

Dini ayınların və mərasimlərin yalnız rəsmi aidiyyəti şəxslər tərəfindən keçirilməsi ilə bağlı Azərbaycanın Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi tərəfindən qərar layihəsi hazırlanır. Bu barədə APA-ya müsahibəsində Komitə sədri Mübariz Qurbanlı bildirib.

Qərar layihəsinin Nazirlər Kabinetinə təqdim olunacağı deyən M. Qurbanlı qeyd edib ki, bu qərarın qüvvəyə minməsi ilə eyni zamanda fəlcilə məşğul olanların da fəaliyyəti qadağan olunacaq: "Səməvi dinlərdə, o cümlədən İslamda fəlcilə onsu da qəbul edilmir".

Komitə sədri bildirib ki, belə hallara yol verən şəxslər həmin qərar əsasında ciddi cəzalandırılacaqlar.

Elan

İqtisad Universitetinin tələbəsi Əliyeva Rəşidə Rüzət qızına menecment ixtisası üzrə verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Babasil xəstəliyinin ən müasir metoddla MÜALİCƏSİ

Almaniyanın məşhur "Karl Etorts" firmasının aparatı ilə Moskva şəhəri proktologiya ETM-də xüsusi hazırlıq keçmiş həkim tərəfindən qansız, ağrısız, yataq rejimi gəzləmədən - lateks həlqə qoyulması.

SƏLİMOV FƏRMAN

Tel: (055) 776-70-34

«Bakcell» ölkədə ən geniş əhatə dairəsi olan ən etibarlı şəbəkəyə malikdir

Azərbaycanın İlk Mobil Operatoru və Aparıcı Mobil İnternet Proвайderi «Bakcell» şirkəti daha geniş əhatə dairəsi və daha yüksək ötürmə qabiliyyətinə malik ən etibarlı şəbəkə qurmaq üçün şəbəkənin yenilənməsi və unifikasiyası layihəsi çərçivəsində həyata keçirdiyi genişmiqyaslı işlərin başa çatdırıldığını elan edir. Bu layihə Azərbaycanda və ümumiyyətlə, dünya üzrə simsiz rabitə sənayesində indiyə qədər həyata keçirilmiş ən kompleks və mürəkkəb layihələrdən biri hesab edilir. Layihənin həyata keçirilməsində «Bakcell» şirkətinin əsas məqsədi abunəçiləri keyfiyyət, sürət və sabitlik baxımından ən üstün təcrübə ilə təmin etməkdir. «Bakcell» şirkətinin şəbəkəsi yeni və innovativ xidmətləri daha az istismar xərcləri ilə dəstəkləyəcək. Şirkətin yenilənmiş şəbəkəsi abunəçilərə daha yüksək sürətli (Azərbaycanda mövcud olan mobil şəbəkələr arasında ən yüksək) internet xidməti vasitəsilə HD səs və video kimi innovativ xidmətlər təqdim edəcək.

Son 24 ay ərzində şirkət öz mobil rabitə şəbəkəsinə müasirləşdirərək xüsusilə rayonlarda 3G baza stansiyalarının sayını 100% artırıb. Bu isə öz növbəsində şəbəkənin ötürücülük qabiliyyətini 72% gücləndirib, 3G şəbəkəsinin əhatə dairəsi əhali üzrə 14%, ərazi üzrə isə 27% genişləndirilib.

Bu gün Azərbaycanda ən iri şəbəkəyə malik olan «Bakcell» şirkəti 5300-dən çox 2G, 3G və 4G baza stansiyaları sayında bütün ölkə ərazisində, o cümlədən ən ucqar ərazilərdə «Bakcell» abunəçilərini yüksək keyfiyyətli mobil rabitə xidməti ilə təmin edir.

«Bakcell» şirkəti üçün bölgələrdə əhatə dairəsinin genişləndirilməsi olduqca vacibdir, buna görə də şirkət tərəfindən xüsusi olaraq kənd yerlərində şəbəkənin əhatə dairəsinə genişləndirmək, penetrasiya göstəricilərini və müvafiq müştəri təcrübəsini yüksəltmək üçün nəzərdə tutulmuş 275 3G baza stansiyası quraşdırılıb.

Müasirləşdirmə layihəsi çərçivəsində «Bakcell» şirkəti 697 2G və 123 3G baza stansiyasının avadanlığını son texnologiyaları dəstəkləyən ən müasir avadanlıqla əvəz edib.

Yüksək keyfiyyətli son nəsillə data xidmətlərində istifadə olunan yüksək məlumatötürmə qabiliyyətini dəstəkləmək və abunəçilərə 3G DC-HSPA şəbəkəsində 42 Mbps qədər sürət, LTE-A şəbəkəsində isə 225 Mbps qədər sürət təmin etmək məqsədilə radiotezlik spektri ən optimal şəkildə yenidən təşkil və referinq edilib.

"Heç bir şəbəkə abunəçilərini bu dərəcədə yüksək sürət və müfəssəl əhatə dairəsi ilə təmin edə bilmir. Biz xüsusilə 3G və 4G+ üzərindən yüksək sürətli mobil internet dünyası xidmətlərinin əlçatan olması üçün şəbəkəmizi yenilədik. «Bakcell» yüksək sürətli internet xidməti vasitəsilə bu xidmətlərin abunəçilərə təqdim olunması üçün daha geniş spektra malikdir. Daha sadə şəkildə desək, bizim şəbəkəmiz daha sürətli və daha yaxşıdır",- deyərək «Bakcell» şirkətinin baş icraçı direktoru cənab Riçard Şirer bildirib.

"Layihə telekommunikasiya sahəsində aparıcı xidmət təchizatçıları olan "Nokia Solutions and Networks" və "Huawei Technologies" şirkətlərinin texnologiya və global təcrübəsindən istifadə etməklə həyata keçirilib. Biz inanırıq ki, şəbəkə resurslarının unifikasiyası layihəsinin təmin etdiyi daha yaxşı əhatə dairəsi, yüksək ötürmə qabiliyyəti, sabitlik və texnologiyalar «Bakcell» abunəçilərinə göstərilən xidmətlərin keyfiyyətini əhəmiyyətli dərəcədə yüksəltməklə bərabər, həm də «Bakcell» mobil rabitə şəbəkəsində təklif olunan yeni mütərəqqi xidmətlərin göstərilməsi üçün möhkəm və uyğunlaşa bilən bir baza yaradacaq",-deyərək «Bakcell» şirkətinin baş texniki direktoru cənab Yiğit Berktaş bildirib.

Elan

Qəbələ rayonu Vəndam kəndində parket fabriki bütün avadanlıqları ilə birlikdə, çox ucuz qiymətə (7500 AZN) təcili satılır.

Tel: 070 335 90 15

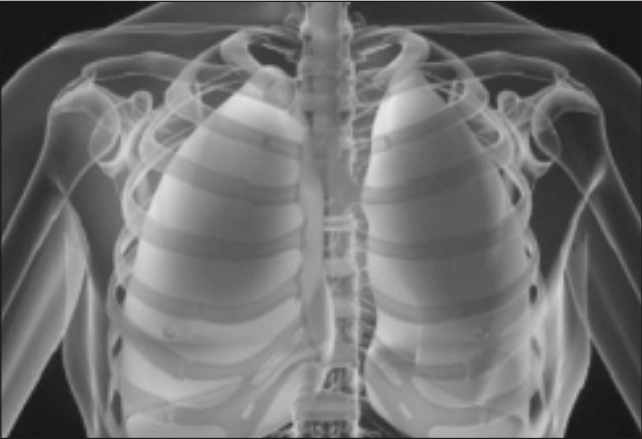
Binəqədi-Xırdalan şossesi yaşayış massivi, Respublika Dövlət Yol Polisinin yaxınlığında əlverişli qiymətə 4 sot torpaq sahəsi satılır. 2,5 metr hündürlükdə daş hasarın içərisində, əla yerdə. İşıq, qaz, su 15 m. məsafədə yerləşir. Yenilənmiş kanalizasiya xətti, meyvə ağacları var. Yol asfalt-beton.

Tel: (050) 614-40-24

Elan

Buzovna dairəsində, Daxili Qoşunların yanında 7 sot torpaq satılır. Sotu 7500 AZN.

Əlaqə telefonu: (050) 343-59-72

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) məlumatına əsasən, dünyada il ərzində 9 milyondan artıq insan və-rəm xəstəliyinə yoluxur. 1 milyon 800 min insan isə və-rəm xəstəliyindən ölürlər. Azərbaycan Səhiyyə Nazirliyi də və-rəm xəstələri ilə bağlı mətbuata hesabat açıqlayıb və bildirib ki, ölkəmizdə və-rəmli xəstələrin sayı azalıb: “Vərəm problemi dünya səhiyyə sisteminin global problemi olaraq cəmiyyətin sağlam inkişafına təhlükə yaradır. Müalicə olunmayan bir yoluxucu və-rəm xəstəsi 1 ildə 10-15 yeni xəstə yaradır. Xəstəliyin vaxtında düzgün müalicə olunmaması əlillik və ölümlə nəticələnir.

Hazırda Səhiyyə Nazirliyinin rəhbərliyi altında Elmi-Tədqiqat Ağciyər Xəstəlikləri İnstitutunun nəzdində Milli Vərəm Proqramı Mərkəzi fəaliyyət göstərir. Mərkəz Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsi, ÜST, “Abt Associates”, USAID kimi təşkilatlarla əməkdaşlıq çərçivəsində çalışır. Vərəmin müalicəsi Milli Strategiya Planına uyğun təşkil edilir”.

Qeyd edək ki, və-rəm əsasən, hava-damcı yolu ilə ötürülən infeksiya xəstəlikdir. Xəstəliyin vaxtında düzgün müalicə olunmaması əlillik və ölümlə nəticələnir. Xatırladaq ki, 1993-cü ildə ÜST və-rəm xəstəliyinin yayılmasının qarşısının alınması və epidemioloji vəziyyətin nəzarət altında saxlanması məqsədilə dünyada gərgin epidemioloji vəziyyət elan etmiş, bu xəstəliyə qarşı bütün ölkələrə birgə mübarizə aparmağı tövsiyə olunmuşdu. 2005-ci ildə ÜST bu xəstəliyin dünyada sürətlə artmasını nəzərə alaraq “fövqəladə vəziyyət” elan etmişdi. ÜST dünya ictimaiyyəti qarşı-

sında 2050-ci ilədək və-rəmin yayılmasını qeyri-əhəmiyyətli səviyyəyə çatdırılması vəzifəsini qoyur. Lakin buna nail olmaq üçün həm səhiyyə sistemləri, həm də bütün dünya ölkələrinin hökumətləri tərəfindən ciddi səylər tələb olunur. Nazirlikdən bildiriblər ki, və-rəmli xəstələrin müalicəsi 68 ixtisaslaşdırılmış müəssisə tərəfindən həyata keçirilir. Hazırda 1 institut, 7 dispanser, 18 xəstəxana, 11 və-rəm əleyhinə kabinet fəaliyyət göstərir.

Maraqlıdır, bu xəstəliyin Azərbaycanda sürətlə artmasının səbəbi nədir? Ümumiyyətlə bu xəstəlik nələrdən qaynaqlanır və müalicəsi varmı?

“Vərəm - kəsiblərin xəstəliyidir”. Çox təəssüf ki, sovetlər vaxtından qalan bu stereotip qırılmayıb. Halbuki istər adi, istərsə də olduqca təmtəraqlı həyat keçirən insanlar belə, və-rəmə yoluxmaqdan siqortalanmayıb. 70-ci illərin sonlarından başlayaraq Rusiya həbsxanalarında və-rəmlərin bir forması aşkar olundu ki, bu da və-rəm əleyhinə dərmanla-

Vərəmin qorxulu statistikası: xəstəliyin artma səbəbləri nədir?

Adil Qeybullayev: “Azərbaycanda və-rəm tolerant formasına görə dünyada birincidir”

Adil Qeybullayev

ra tabe olmurdu. Bu forma artıq xeyli yayılıb. Hazırda Rusiyada yaşayan minlərlə azərbaycanlı bu xəstəliyin daşıyıcısıdır. Həmin insanlar da vaxtaşırı Azərbaycana gəlib-gedirlər. Bu da son nəticədə Azərbaycan üçün böyük riskdir. Çünki açıq və-rəmli həmin insanlar yeraltı keçidlərdə, havalandırma sistemləri olmayan yerlərdə, əhalinin kütləvi toplaşdığı məkanlarda olurlar və bu mikrobları havaya ötürürlər. Belə olan halda isə immun sistemi zəif olanlar, hamilə qadınlar, uşaqlar və qocalar asanlıqla və-rəmə yoluxa bilərlər. Vərəmli xəstələr həmişə özlərinə yoldaş axtarırlar. Hətta sovet dövründə belə xəstələr metal pulları ağızlarına alıb yerə atırdılar ki, həmin pulu götürənlər də bu xəstəliyə yolux-

sun. Belə insanlar başqalarını yoluxdurmaqla özlərinə təsəkinlik tapırlar. Təbii ki, bu da instinktlərə bağlı bir məsələdir. Bu baxımdan da və-rəmli xəstələrə cəmiyyətdə də diskriminasiya mövcuddur. Belə hallar pasientlərin psixologiyasında uzun müddət dərin iz buraxır. Həkimlərin sözlərinə görə, yaxınlarının mənəvi dəstəyini itirdiyini hiss edən xəstə özünü təcrid vəziyyətinə salır, depressiyaya yuvarlanır, sosial və maddi statusunun itdiyi qənaətinə gəlir. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının rəqəmlərinə əsasən hazırda dünyada 20 milyondan artıq və-rəm xəstəsi vardır və bunların 7 milyonu açıq formalı və-rəmdir. Hər il 3.5 milyon insan və-rəmlə xəstələnir və 1 milyon insan və-

rəmdən ölürlər. Hər dəqiqə təxminən 2 insan və-rəmdən dünyasını dəyişir. XX əsrin əvvəllərində insan ölüminün 20 faizi və-rəmdən baş verirdi. Xəstəlik təbii gedişdə dörd mərhələyə ayrılır. Təsirə məruz qalma - cəmiyyətdə yoluxucu xəstələrin sayı, belə xəstələrlə kontakt ehtimalının olması, xəstənin öskürmə tezliyi, xəstə ilə kontaktın müddəti yoluxmada böyük rol oynayır. Yoluxma - immunoloji cavab reaksiyasının yaranması 6-14 həftə çəkir. Vərəm mikobakteriyaları ağciyər alveollarına daxil olur və makrofaqlar tərəfindən faqositoza uğrayır. Tuberkuliz reaksiyası müsbətdir, zədələnmiş sahələr adətən tamamilə sağalır ancaq mikobakteriyalar bu nahiyədə hələ də sağ qala bilər. Ağciyər zədələnməsindən qabaq qan dövranı zədələnməsi vasitəsilə səpələnmə baş verə bilər. Daha sonra xəstəlik mərhələsi başlayır. Bu, nəfəs alınan havada mikobakteriyaların toplanmasının miqdarı, yoluxmadan sonra keçən müddət yoluxmuş şəxsin yaşı, immuniteyin zəif olmasına bağlıdır.

Tibb elmləri doktoru, professor Adil Qeybullayev və-rəm xəstəliyinin əsasında duran faktorlardan birinin də immun

sisteminin aşağı olması ilə bağlı olduğunu dedi: “Bir neçə il öncə Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı belə bir raport vermişdi ki, Azərbaycanda və-rəmin tolerant formasına, yeni müalicəyə tabe olmayan formasına görə dünyada birinci yeri tutur. Bu dəhşətli bir statistikadır. Vərəmin bu tolerant, yeni müalicəyə tabe olmayan forması Rusiya həbsxanalarından yayılıb. Bu da Rusiya həbsxanalarında və-rəm əleyhinə dərmanların düzgün istifadə olunmaması ilə və həmin mikrobların antibiotiklərə və və-rəm dərmanlarına həssas, yəni davamlı forması ortaya çıxıb. Yeni bu yeni bir dövrdür. Vərəmin yeni bir forması dünyada artıq yayılıb. Bu yaxın bir neçə ildə 15 milyon insanın həyatına son qoyması proqnozlaşdırılır. Nəzərə alaq ki, burada dərman təchizatından məhrum olan, aclıq keçirən xeyli ölkələr var. Bunlar nəzərə alınaraq proqnoz bu cür qoyulub. Vərəm xəstəliyinin əsasında dayanan faktorlardan biri immun sisteminin aşağı olması, xroniki aclıq, soyuqdeymələr və sairə ola bilər. Nəzərə alaq ki, və-rəm çöpləri əksər adamlarda tapılır. Amma və-rəm xəstəliyinə tutulma artıq yeni bir situasiyadır ki, bu xəstələrə ciddi şəkildə nəzarət olmalıdır. Çünki bir müddətdən sonra və-rəm yoluxucu xarakter daşıyır və ətraf üçün təhlükə mənbəyinə çevrilir”.

□ Günel MANAFILI

İpoteka mexanizmi-ortada real sənəd yoxdur...

Əkrəm Həsənov: “İpoteka mexanizminin təkmilləşməsi yalnız sözlər və vədlərdir”

“Azərbaycan İpoteka Fondu” ASC-nin yaradılmasına ekspertlər fərqli münasibət bildirirlər. Bir çox ekspertlər ipoteka mexanizminin sadəcə sözlərdən ibarət olduğu qənaətindədirlər. Bezi ekspertlər isə qeyd edirlər ki, ipoteka proqramına birbaşa dövlət başçısının müdaxiləsi ciddi nəticələrlə müşahidə oluna bilər. Buraya isə kreditin məbləğinin

artırılması, faizlərin azaldılması, ilkin ödəniş və əməkhaqqı ilə bağlı tələblərin sadələşdirilməsi və bu kimi digər məsələlər aiddir. Həmçinin sosial qayğıya ehtiyacı olan əhali qruplarının mənzil təminatının yaxşılaşdırılması ipoteka proqramının kommersiya layihəsindən sosial aksiyaya çevrilməsinə təkan verə bilər.

Ekspert Əkrəm Həsəno-

vun sözlərinə görə, hələlik yalnız bir məsələnin şahidiyik: “İpoteka Fondu Mərkəzi Bankdan alınır, yeni daha ona tabe olmayacaq. ASC yaradılmasının məqsədi budur. Yəqin ki, Maliyyə Nazirliyinin tabeliyinə verəcək. Ümumən müsbət addımdır. Çünki fondun Mərkəzi Banka tabe olması zidd və Mərkəzi Bankın iqtisadi mahiyyətinə zidd

idi. Amma Maliyyə Nazirliyinin də tabeliyinə verilməsi tam düzgün olmazdı. Ən düzgünü Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyinə verilməsi olardı. Çünki bu, sosial məsələdir. O ki qaldı ipoteka mexanizminin təkmilləşməsinə, hələlik ortada yalnız sözlər və vədlərdir. Real sənəd yoxdur. Əlbəttə, ilkin ödəniş məbləğinin azaldılması və faiz dərəcəsinin endirilməsi yaxşı olardı. Amma əsas bu deyil. Əsas ipoteka kreditinin təminatı üzrə istifadəsidir. İpoteka kreditləri qeyri-şəffaf verilir. Bu krediti alanların adı Fondun saytında açıqlanmışdır. Buna görə də sui-istifadələr var. Dövlətin ipoteka krediti üçün ayırdığı vəsait başqa məqsədlərə də istifadə olunur. İpoteka krediti adı altında “fiktiv” müqavilələr bağlanır, bu ucuz kredit başqa məqsədlərə yönəldilir.

Əkrəm Həsənov

Mən hələ bir ailənin bir neçə uşağına krediti almasını demirəm. Yeni əsas düzəliş ictimai nəzarətin və şəffaflığın artırılması olmalıdır. Bu halda nazirin dediyi güzəştlər həqiqətən effektiv olardı”.

Ekspertin sözlərinə görə, əslində dövlət başçısı bu fondu yaradanda onun Mərkəzi Bankın nəzdində müvəqqəti olacağını nəzərdə tuturdu: “Belə ki, hələ 10 il əvvəl Prezidentin 22 dekabr 2005-ci il tarixli Fərmanının 3.2-ci bəndində Mərkəzi Banka tapşırılmışdı ki, İpoteka Fondunun səhmdar cəmiyyətinə çevrilməsi və özəlləşdirilməsi barə-

də təkliflərini 2006-cı ilin sonunadək Prezidentə təqdim etsin. Görünən odur ki, Mərkəzi Bank Prezidentin tapşırığını 9 illik gecikmə ilə icra edib, özü də yarımqıç. Çünki Fondun özəlləşdirilməsi hələlik nəzərdə tutulmur. İpoteka Fondu belə yağlı tike idi ki, onu əldən vermək istəmərdi?”.

Ekspertin sözlərinə görə, bu kreditləşməyə böhran da mane ola bilər: “Əmin deyiləm ki, dövlətin indi ipoteka kreditinə kifayət qədər vəsait ayırmağa imkanı var. İqtisadi böhran mane ola bilər. Bu halda, dəyişikliklərin mənası azalır”.

□ RÖYA